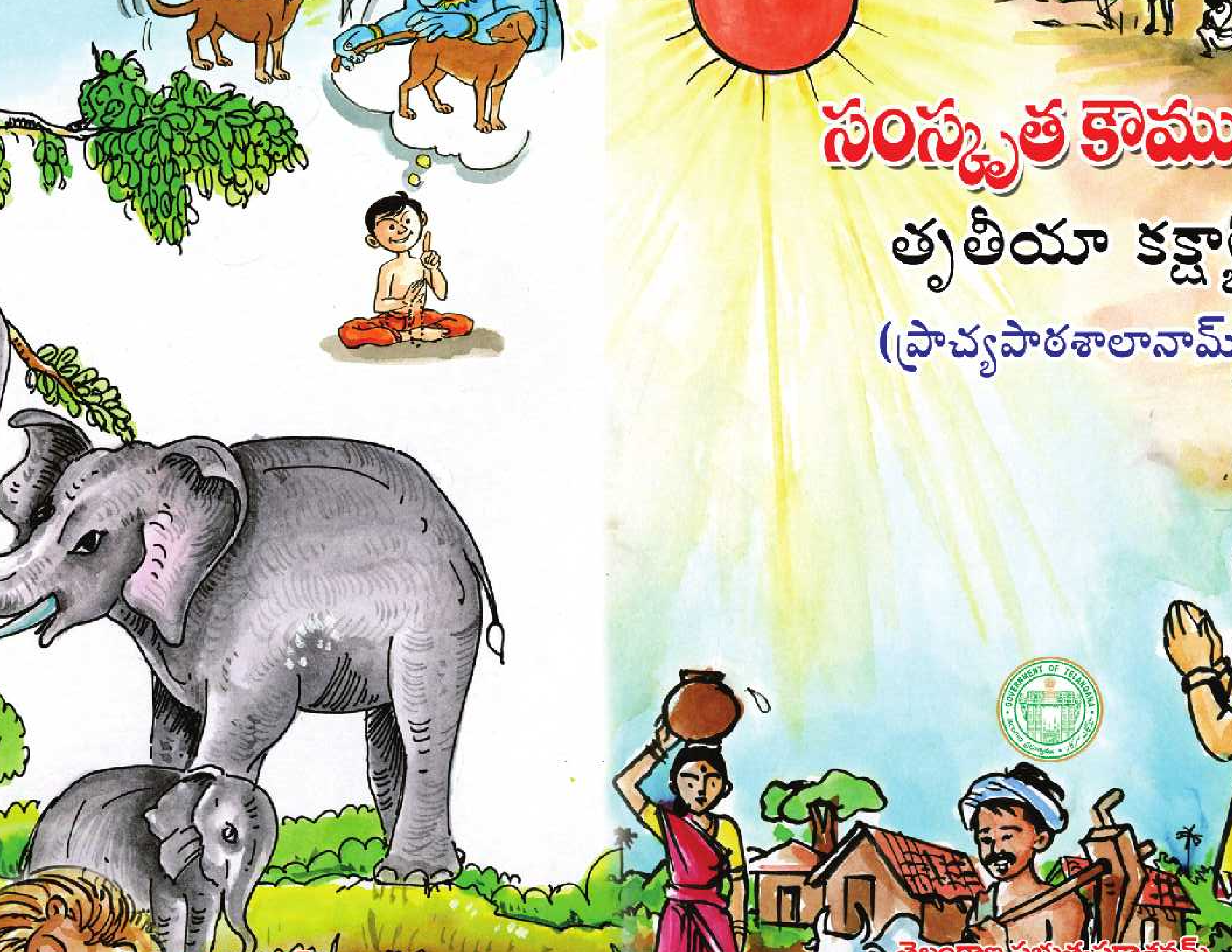
సంస్కృత
తృతీయా
(ప్రాచ్యపాఠశాలానామ్

ండి. ఉపాధ్యాయుని సహాయంతో చిత్రాన్ని గురించి మాట్లాడండి.
న్న సంభాషణలను, గీతాలను ప్రతిరోజు అభ్యాసం చేయండి.
గా ఒక చిత్రం ఉంటుంది. ఆ చిత్రాన్ని చూడండి. దాని కింద ఉన్న ప్రశ్నలకు
వి చెప్పండి.
ముందు పాఠ్యాంశచిత్రాలను చూసి పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
ంభాషణలు చెప్పండి.
ంగా చదవండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు చదివేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మీకు
వలేకపోయిన పదాలను మీ ఉపాధ్యాయుడు ఎలా పలుకుతున్నాడో జాగ్రత్తగా
అలా చదవడానికి ప్రయత్నించండి.
కాని పదాల కింద గీత గీయండి. వాటి అర్థాలను పుస్తకం చివర పదకోశం
ుని అడిగి తెలుసుకోండి.
పాఠం చెప్పేటప్పుడు జాగ్రత్తగా వినండి. మీకు తెలియని పదాల గురించి,
ప్పకుండా అడిగి తెలుసుకోండి.
సుకోవడానికి వీలుగా అభ్యాసాల్లోని సూచనలు తెలుగులో ఉన్నాయి. వాటిని
సూచించిన విధంగా చేయండి. అర్థం కాని వాటిని ఉపాధ్యాయుల సహాయంతో

ప్రశ్నలకు జవాబులను గైడ్లలో గాని, ఇతరుల నోటుపుస్తకములలో గాని
ఎందుకంటే దాని వల్ల మీకు సొంతంగా రాయడం రాకుండా పోతుంది.
వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థం కావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు.
ం చేసుకొని చేయండి.
కవ్యక్తీకరణమ్, పరియోజనాకార్యమ్, ప్రశంసలకు సంబంధించిన అభ్యాసాల
ఉపాధ్యాయుడు చర్చ నిర్వహిస్తాడు. మీరు ఆ చర్చలో పాల్గొనండి. తెలియని
తెలుసుకోండి. తర్వాత మీరే సొంతంగా అభ్యాసాలను రాయండి.
వారితో కలిసి చేయండి. మీరు రాసిన జవాబులను తరగతిగదిలో చదివి
ాజెక్టుపనులను ప్రదర్శించండి. మీ ఉపాధ్యాయుడు ఇచ్చిన సూచనల ప్రకారం
సుకున్న తర్వాతనే నోటు పుస్తకాలలో రాయండి.
ూల్యాంకనమ్' అనే పట్టిక ఉంది. ఈ పట్టికలోని ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి.
చేయలేకపోతే 'కాదని' గుర్తించండి. మీరు చేయలేని వాటి గురించి మీ
మళ్ళీ అభ్యాసం చేయండి.
ందంతు' పేరుతో మీకోసం కథలు, గేయాలు ఇచ్చారు. వీటిని మీరే సొంతంగా

అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు. పాఠేషు ఏతాదృశచిత్రాణి యత్ర య
దత్తానాం సూచనానామ్ అనుసారం క్రియాః కుర్వం

(పాఠంలో ఇలాంటి బొమ్మలు ఉన్నచోట ఇచ్చిన సూచనలను అనుసరించి ఆ య

శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు

పఠంతు, అవగచ్ఛం

లేఖనం, స్వీయరచనా

పఠంతు - లిఖంతు.

చింతయంతు - లిఖంతు.

పదజాలాభివృద్ధిః

వ్యాకరణాంశాః

సర్జనాత్మకవ్యక్తీక

పరియోజనాకార్యమ్

ప్రశంసా

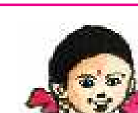

స్వీయమూల్యాంకనమ్

సంస్కృత కౌముదీ

తృతీయా కక్ష్యా
(ప్రాచ్యపాఠశాలానామ్)

ప్రధానసంపాదకః

ఆచార్య విరివెంటి మురళీధరశర్మా
శిక్షావిభాగః
రాష్ట్రియసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్
(మానితవిశ్వవిద్యాలయః)
తిరుపతిః

సంపాదకః

ఎ. గిరిహరనాథబాబు
సహాధ్యాపకః (సంస్కృతమ్)
ప్రభుత్వోన్నతపాఠశాలా
వెంగళరావునగర్, హైదరాబాద్.

సంయోజికా

శ్రీమతీ కె. ఆర్.టి.ఎల్.జ్యోతిర్మయీ
ఉపన్యాసికా
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా
హైదరాబాద్.

పాఠ్యపుస్తకవికాసముద్రాపకసమితిః

ప్రధాననిర్వహణాధికారిణీ

శ్రీమతీ బి. శేషుకుమారీ
సంచాలికా
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

నిర్వాహకః

డా ॥ నన్నూరు ఉపేందర్ రెడ్డి
ఆచార్యః, విద్యాప్రణాళికాపాఠ్యపుస్తకవిభాగః
రాజ్యవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

ప్రధానవ్యవహారనిర్వాహకః

శ్రీ బి. సుధాకరః
సంచాలకః
ప్రభుత్వపాఠ్యపుస్తకముద్రణాలయః,
హైదరాబాద్.

తెలంగాణప్రభుత్వప్రకాశనమ్

సత్యమేవ జయతే
విద్యా దదాతి వినయమ్

ధర్మో రక్షతి రక్షితః
కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్

© Government of Telangana, Hyderabad

First Published 2012
New Impressions 2013, 2014, 2015

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Director of School Education, Hyderabad, Telangana.

This Book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho
Title Page 200 G.S.M. White Art Card

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

Printed in India
at the Telangana Govt.Text Book Press,
Mint Compound, Hyderabad,
Telangana.

ముందుమాట

సంస్కృతం మన సాంస్కృతిక భాష. మన ప్రాచీన ఋషుల అపార జ్ఞానసంపద, జీవనానుభవము, శ్రుతులు, స్మృతులు, పురాణాలు, ఉపనిషత్తులు, కావ్యాలు మొదలైన రూపాలతో సంస్కృతభాషలో నిక్షిప్తమై, సురక్షితమై ఉన్నాయి. సనాతనమైన మన సంస్కృతిని భావితరాలకు అందించటానికి సంస్కృతభాషాధ్యయనం చాలా అవసరం.

పటిష్ఠమైన భావసంపద, పదసంపద కలిగిన ఈ సంస్కృతభాషాప్రభావంతోనే భారతీయ భాషలన్నీ పరిఢవిల్లుతున్నాయి. తెలుగు భాషపై సంస్కృతభాషాప్రభావం ఎంతో ఉంది. తెలుగు భాషను చక్కగా పలకడానికి, తెలుగులో పరిచయమౌతున్న భాషేతర శాస్త్రాంశాలను అవగాహన చేసుకోవడానికి, భాషలో సౌష్ఠవసంపాదనకు విద్యార్థిదశలో సంస్కృతభాషను నేర్చుకోవడం ఎంతో అవసరం.

సంస్కృతం కేవలం ఒక ప్రాచీనభాష అనే భావన విడనాడవలసి ఉంది. ఎందుకంటే సంస్కృతభాష మిగిలిన భారతీయభాషల లాగా, బహుభాషికత్వంలో విడదీయరాని భాగంగా ఉంది. ఈ విధంగా బహుభాషాతరగతిగదిలో ఇతరభాషలను పొందడానికి సంస్కృతం, సంస్కృతాన్ని పొందడానికి ఇతరభాషల సహకారం తోడ్పడుతుంది.

మూడవ తరగతినుండి విద్యార్థులు మాతృభాషలో వివిధరూపాల్లో ఉన్న పాఠ్యాంశాలను చదవడం, అర్థం చేసుకొని పదజాలాన్ని, వాక్యనిర్మాణాలను వినియోగించుకోవడం జరుగుతుంది. అంతేగాక పిల్లలు తమ మాతృభాషతో పాటు మరికొన్ని భాషలను సైతం పరిసరాలనుండి గ్రహించి, ఉపయోగించుకోగల సామర్థ్యం గలవారు కనుకనే సంస్కృతం ప్రాచ్యపాఠ్యశాలల్లో ప్రాథమికస్థాయిలో మూడవ తరగతినుండి అందిస్తున్నాము.

RTE 2009 అమలులోకి వచ్చిన కారణంగా పాఠ్యపుస్తకాలను పునస్సమీక్షించి మార్చడం జరిగింది. అందుకై RTE 2009 ఆధారంగా రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ రాష్ట్రవిద్యాప్రణాళికాపత్రాన్ని తయారు చేసింది. దానిప్రకారమే "భాష–భాషాబోధన" అనే ఆధారపత్రం రూపొందింది. వీటికి సంబంధించిన మౌలికసూత్రాల ఆధారంగా తరగతివారీ విద్యాప్రమాణాలు రూపొందించబడ్డాయి.

భాషాసామర్థ్యాలైన వినడం, అర్థం చేసుకోవడం, సందర్భోచితంగా మాట్లాడడం, చదివి అర్థంచేసుకొన్న వాటిని వ్యక్తపరచడం, సొంతంగా రాసి పదజాలంమీద పట్టు ఏర్పరచుకోవడం, భాషను తెలుసుకోవడం మొ॥ సామర్థ్యాలు సాధించే లాగ నూతనపాఠ్యపుస్తకం రూపొందింది. ఇందుకోసం నిజజీవితంలోని భాషాప్రక్రియలు అంటే. గీతం, కథ, సంభాషణ, నిబంధం, సుభాషితం, శ్లోకం పాఠ్యాంశాలుగా రూపొందాయి.

మాతృభాషను బోధించే ప్రక్రియతో పోల్చినపుడు, సంస్కృతాన్ని బోధించడంలో ఉపాధ్యాయుల బాధ్యత ఎక్కువగా ఉంటుంది. సంస్కృతాన్ని తప్పనిసరిగా పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి, వాళ్ళందరూ అభ్యసనంలో పాల్గొనేలా చూడాలి. వారికి అవసరమైన సహాయం ఎప్పటికప్పుడు అందించాలి. విద్యాలయ ప్రాంగణంలో, తరగతిగదిలో వీలైనంత మేరకు సంస్కృతాన్ని వాళ్ల మాతృభాషతో అన్వయిస్తూ అర్థమయ్యేలా, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడేలా సంస్కృతభాషావాతావరణాన్ని కల్పించాలి. అందుకు కావలసిన, సరళమైన మౌఖికసంభాషణపాఠాలు, గీతాలు మొదలైనవి ఈ పుస్తకంలో ఉన్నాయి.

RTE 2009 ప్రకారం నిరంతరమూల్యాంకనం కోసం పాఠ్యపుస్తకాన్ని నాలుగుభాగాలుగా విభజించారు. ఆ యా భాగాలలో సూచించిన పాఠాలు సంబంధించిన మాసాల్లో పూర్తయేటట్లు చూడాలి. సంస్కృతభాష పట్ల ఆసక్తి, అభిరుచి పెంపొందడానికి ఈ పుస్తకం తోడ్పడుతుందని భావిస్తున్నాము.

ఈ పుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులు, ఉపన్యాసకులు, విషయనిపుణులు, చిత్రకారులు, కార్యసంయోజకులు, డి.టి.పి. లేఅవుట్ చేసినవారికి, పాఠ్యప్రణాళికాసభ్యులకు అభినందనలు, పాఠ్యపుస్తక రూపకల్పనలో సహకారాన్నందించిన ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయం ప్రొఫెసర్ రమాకాంత్ అగ్నిహోత్రిగారికి, సంపాదకమండలిసభ్యులకు ప్రత్యేకకృతజ్ఞతలు. ఈ పాఠ్యపుస్తకం భవిష్యత్ అభ్యసనానికి, అవసరమైన సామర్థ్యాలను, పాటవాన్ని పెంపొందిస్తుందని ఆశిస్తున్నాం.

శ్రీమతి బి. శేషుకుమారి
సంచాలకులు,
రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థ, హైదరాబాద్.

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- పాఠ్యపుస్తకంలో పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల జాబితా చేర్చబడింది. వాటిని పిల్లలు సాధించేలా చూడాలి.
- ప్రధానంగా మొదటిభాగంలోని మౌఖికసంభాషణలు (సంసిద్ధతా పాఠాలు) తరచుగా చేయించాలి. పిల్లలు తరగతిగదిలో సంస్కృతంలో మాట్లాడేలా ప్రోత్సహించాలి.
- పాఠం బోధించడం అంటే పాఠ్యాంశాన్ని బోధించడంతోపాటు, పాఠంలోని అభ్యాసాలు చేయించడం, సామర్థ్యాలను సాధించేలా చూడడం. ఇందుకోసం ప్రతిపాఠంలోను అభ్యాసాలు ఉన్నాయి. వీటిని విధిగా చేయించాలి.
- ప్రతిపాఠానికీ ముందు ఉన్ముఖీకరణచిత్రం / సన్నివేశచిత్రం ఉంటుంది. దీన్ని గురించి పిల్లలచేత మాట్లాడించాలి. ఇందుకోసం ఇచ్చిన ప్రశ్నలతో పాటు ఆలోచింపజేసే అదనపుప్రశ్నలు కూడా అడగాలి. తద్వారా పాఠం వైపు పిల్లలను ఉన్ముఖీకరణ చేయాలి. ఆ తర్వాత పాఠాన్ని బోధించాలి.
- వ్యక్తిగతంగా, ధారాళంగా పాఠాన్ని చదివేలా అభ్యాసం చేయించాలి. సరైన ఉచ్చారణతో ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి.
- శ్లోకాలు, గీతాల వంటి పాఠాలను, పాఠాన్ని చెప్పడానికి ముందే ఉపాధ్యాయులు చదివి వినిపించాలి. పిల్లలచేత పలికించాలి. పాడించాలి.
- సంభాషణరూపంలోని పాఠాలను పిల్లలు జట్లలో కూర్చొని చదివి నాటకీకరణ చేసేలా చూడాలి.
- పాఠాల స్వభావాన్ని బట్టి వివిధబోధనాభ్యసనవ్యూహాలను రూపొందించుకొని, వాటిని అమలుపరచాలి.
- వ్యాకరణాన్ని అనుప్రయుక్తంగా బోధించాలి. ఆ ప్రకారమే అభ్యాసాలు చేయించాలి.
- సంస్కృతభాషాబోధనకై కేటాయించిన సమయంలో మొదటిభాగం పాఠ్యబోధనకు లేదా అభ్యాసాలను గురించి వివరించడానికి ఉపయోగించాలి. మిగతా సమయం పిల్లలు వ్యక్తిగతకృత్యాలలో లేదా సామూహికకృత్యాలలో పాల్గొంటూ అభ్యాసాలను చేసేలా చూడాలి. ఇదే సమయంలో పూర్తిగా వెనుకబడినపిల్లలకు ఉపాధ్యాయులే దగ్గరుండి ప్రత్యామ్నాయ బోధనద్వారా అవసరమైన సహాయం అందించాలి.
- ఒక పాఠానికి ఉద్దేశించిన సామర్థ్యాలను కనీసం 80% మంది పిల్లలు సాధించిన తర్వాతే మరోపాఠం బోధించాలి. ఇందుకోసం మాసంలోని కాలాంశాలను విభజన చేసుకొని ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధనాభ్యసనప్రక్రియలు నిర్వహించాలి.
- సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా కృత్యాలను **వ్యక్తిగతంగా** లేదా **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి.

  శృణ్వంతు - విచింత్య వదంతు లోని అభ్యాసాలను **పూర్తితరగతికృత్యంగా** నిర్వహించాలి.

  పఠంతు - అవగచ్ఛంతు - వ్యక్తీకుర్వంతు లోని అభ్యాసాలను **వ్యక్తిగతంగా** లేదా **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి.

  పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః లోని అభ్యాసాలను **జట్టుపరంగా** నిర్వహించాలి. తరువాత **వ్యక్తిగతంగా** రాసేలా చూడాలి.

  వ్యాకరణాంశాః లోని అభ్యాసాలను **పూర్తితరగతికృత్యంగా** అర్థమయ్యేలా చేయించాలి. తరువాత **వ్యక్తిగతంగా** చేయించాలి.

  స్వీయరచనా, సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్, పరియోజనాకార్యమ్ లోని అంశాల గురించి రాయడానికి పూర్తి తరగతిలో సూచనలు ఇవ్వాలి, చేయించాలి. పిల్లలు రాసిన తరువాత సరిదిద్దాలి. ఆ తరువాత స్వంతంగా నోటుపుస్తకంలో రాయమనాలి.

  ప్రశంసా **పూర్తితరగతిగదికృత్యంగా** నిర్వహించాలి.

- స్వీయమూల్యాంకనమ్ గురించి ప్రతిపాఠం చివర ఒక పరిశీలనాంశపట్టిక ఇవ్వబడింది. అందులోని అంశాలను పిల్లలే స్వయంగా గుర్తించేలా చూడాలి.
- పాఠాన్ని బోధించేటప్పుడు కింది సోపానాలను పాటించాలి.

1. ఉపోద్ఘాతం – పలకరింపు, ఉన్ముఖీకరణ, శీర్షికాప్రకటనమ్.

2. పాఠ్యాంశబోధన/సామర్థ్యాలపై అవగాహన – చిత్రాల గురించి మాట్లాడించడం, ఉపాధ్యాయుని ఆదర్శపఠనం, పిల్లలతో బాహ్యపఠనం, పిల్లలతో అర్థసంగ్రహణం, పాఠ్యాంశవిషయంపై అవగాహన, చర్చ.

3. అవగాహన పరిశీలన – ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై పిల్లల అవగాహనను పరిశీలించడం,

4. ఇంటిపని – ప్రాజెక్టుపనులు, ప్రశంస, ఆ రోజు బోధించిన అంశాలపై ఇంటిపని.

- ప్రతిపాఠాన్ని ఆ పాఠం ద్వారా సాధించాల్సిన సామర్థ్యాల సాధనకు ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి. సంస్కృతంలో పాఠ్యప్రణాళికను కింది విధంగా రూపొందించుకోవాలి.

1. పాఠం పేరు –
2. పాఠం బోధించడానికి అవసరమైన పీరియడ్లు –
3. సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు –
4. పీరియడ్ల వారిగా విభజన –

పీరియడ్ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధనవ్యూహం	సామగ్రి/ వనరులు	పిల్లలకు కల్పించాల్సిన అభ్యాసాలు – ఇంటిపని

5. పాఠ్యబోధనకు అవసరమైన అదనపు సమాచారసేకరణ. (ఉపాధ్యాయుని తయారీ)
6. పాఠం బోధించిన అనంతరం ఉపాధ్యాయుని ప్రతిస్పందనలు. (అనుభవాలు, అనుభూతులు)

- పిల్లలు ఎట్టి పరిస్థితులలో గైడ్లు, స్టడీ మెటీరియల్ వంటి వాటిలో చూసి రాయకూడదు. స్వంతంగా రాయాలి. ఇలా రాసిన వాటిని ఉపాధ్యాయుడు సరిదిద్దాలి.
- నిరంతరసమగ్రమూల్యాంకనంలో భాగంగా పిల్లలప్రగతిని ఎప్పటికప్పుడు సామర్థ్యాల వారీగా నమోదుచేయాలి.
- నిరంతసమగ్రమూల్యాకనంలో భాగంగా జూలై, ఆగష్టు, నవంబర్, ఫిబ్రవరి మాసాలలో నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో పిల్లల భాగస్వామ్య పరిశీలన (10మా), రాసిన అంశాలు(10మా), ప్రాజెక్టు పనులు(10మా), లఘుపరీక్ష (20మా) ద్వారా పిల్లల ప్రగతిని అంచనావేసి నమోదు చేయవలసి ఉంటుంది.
- సెప్టెంబర్/అక్టోబర్, డిసెంబర్/జనవరి, ఏప్రిల్ మాసాలలో నిర్వహించే సంగ్రహణాత్మక – మూల్యాంకనం కోసం ఉపాధ్యాయులే సామర్థ్యాల ఆధారంగా ప్రశ్నపత్రాలు తయారు చేసుకొని పరీక్షించాలి.
- ఆ యా పాఠ్యాంశాల ఆధారంగా అవకాశమున్న చోట, మానవీయమూల్యాలు, పర్యావరణం, కళలు, పని – అనుభవం గురించి పిల్లలతో చర్చించి తగిన అభ్యాసాలు కల్పించాలి.
- శ్లోకాలు పిల్లలచేత కంఠస్థం చేయించాలి.
- తరగతిగది, పాఠశాలవాతావరణం మొ॥న వాటిల్లో సరళమైన సంస్కృత సూక్తులకు, హితోక్తులకు స్థానం ఉండేలా ప్రయత్నించాలి.
- తరగతిగదిలోనే కాక బాహ్యవాతావరణంలోనూ పిల్లలు చిన్న చిన్న పదాలతో సంస్కృతభాష మాట్లాడే విధంగా ప్రోత్సహించాలి.

వందే మాతరమ్

– బంకించంద్ర ఛటర్జీ

వందే మాతరం, వందే మాతరమ్
సుజలాం సుఫలాం మలయజశీతలామ్
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరమ్
శుభ్రజ్యోత్స్నాపులకితయామినీమ్
ఫుల్లకుసుమితద్రుమదలశోభినీమ్
సుహాసినీం సుమధురభాషిణీమ్
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరమ్

పఠత సంస్కృతమ్

– శ్రీ మంజునాథ శర్మా

పఠత సంస్కృతం, వదత సంస్కృతమ్
లసతు సంస్కృతం చిరం గృహే గృహే చ పునరపి ॥పఠత॥

జ్ఞానవైభవం వేదవాఙ్మయమ్
లసతి భవభయాపహారి యత్ర మునిభిరార్జితమ్
కీర్తిరార్జితా యస్య ప్రణయనాత్
వ్యాస–భాస–కాళిదాస–బాణముఖ్యకవిభిః ॥పఠత॥

స్థానమూర్జితం యస్య మన్వతే
వాగ్విచిన్తకా హి వాక్షు యస్య వీక్ష్య మధురతామ్
యద్వినా జనా నైవ జానతే
భారతీయసంస్కృతిం సనాతనాభిధాం వరామ్॥ ॥పఠత॥

జయతు సంస్కృతం సంస్కృతిస్తథా
సంస్కృతస్య సంస్కృతేశ్చ ప్రణయనాచ్చ మనుకులమ్
జయతు సంస్కృతం, జయతు మనుకులమ్
జయతు జయతు సంస్కృతం, జయతు జయతు మనుకులమ్॥ ॥పఠత॥

రాష్ట్రియగీతమ్

– రవీంద్రనాథ్ టాగూర్

జనగణమన అధినాయక జయ హే!
భారతభాగ్యవిధాతా!
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాఠా,
ద్రావిడ, ఉత్కల, వంగా!
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా,
ఉచ్ఛలజలధితరంగా!
తవ శుభ నామే జాగే!
తవ శుభ ఆశిష మాగే!
గాహే తవ జయ గాథా!
జనగణ మంగల దాయక జయ హే
భారతభాగ్య విధాతా!
జయ హే! జయ హే! జయ హే!
జయ జయ జయ జయ హే!

ప్రతిజ్ఞా

– పైడిమర్రి వేంకట సుబ్బారావు

భారతదేశః మమ మాతృభూమిః. భారతీయాః సర్వే మమ సహోదరాః.

అహం మమ దేశం ప్రీణామి. సుసంపన్నా, బహువిధా భారతీయసాంస్కృతికసంపత్ మమ గర్వకారణమ్. తస్యాః యోగ్యజనో భవితుం సర్వదా అహం పరిశ్రమం కరోమి.

మమ మాతాపితరౌ, ఉపాధ్యాయాన్, జ్యేష్ఠాన్ సర్వాన్ చ పూజయామి. సర్వైః సహ సగౌరవం వ్యవహరామి.

మమ దేశస్య విషయే, ప్రజానాం విషయే సేవానిరతిం భజామి. జంతూనాం విషయే దయాలుః భవామి ఇతి చ ప్రతిజ్ఞాం కరోమి.

సర్వేషాం శ్రేయోఽభివృద్ధయః ఏవ మమ ఆనందస్య కారణమ్.

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

రచయితారః

డా ॥ వి.సుబ్రహ్మణ్యమ్,
ఉపసంచాలకః,
సంస్కృత అకాడమీ,
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయః, హైదరాబాద్.

శ్రీమతీ మాదిరాజు విజయలక్ష్మీః,
విశ్రాంతసంస్కృతాధ్యాపికా,
శ్రీ మలయాలస్వామిసంస్కృతపాఠశాలా,
కోవెలకుంట్ల, కర్నూల్ జిల్లా.

డా ॥ వై. నాగేంద్రమ్మా,
సంస్కృతాధ్యాపికా,
శ్రీరామకృష్ణ సంస్కృత పాఠశాలా,
శ్రీకృష్ణగీతాశ్రమం, ప్రొద్దుటూరు, కడప జిల్లా.

వై. దామోదరమ్మా,
సంస్కృతాధ్యాపికా,
చౌడేశ్వరీదేవీ ప్రాచ్యోన్నతపాఠశాలా
కడప.

తుర్లపాటి శివరామకృష్ణః,
సంస్కృతాధ్యాపకః,
ఢిల్లీ పబ్లిక్ స్కూల్
హైదరాబాద్.

డి.రవీంద్రః,
సంస్కృతాధ్యాపకః,
భగవద్గీతావిద్యాలయః,
వరంగల్.

డా ॥ మరుధూరి నరసింహాచార్య,
సహాధ్యాపకః (సంస్కృతమ్),
గాంధీజీనగరపురపాలకోన్నత పాఠశాలా,
విజయవాడా, కృష్ణాజిల్లా.

సి.గిరిధరః,
శిక్షితస్నాతకాధ్యాపకః (టి.జి.టి.),
కేంద్రీయవిద్యాలయః
ఏలూరు, పశ్చిమగోదావరీజిల్లా.

పరామర్శకమండలీ

శ్రీమతీ ఎన్.సరోజినీ దేవీ,
ఉపన్యాసికా,
రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
ఆంధ్రప్రదేశః, హైదరాబాద్.

డా ॥ దోర్బల ప్రభాకర శర్మా,
విశ్రాంతప్రాచార్యః,
సంస్కృతకళాశాలా,
కొవ్వూరు, పశ్చిమగోదావరీ జిల్లా.

సువర్ణ వినాయకః,
సంయోజకః, విద్యాప్రణాళికా పాఠ్యపుస్తక విభాగః,
రాష్ట్రవిద్యాపరిశోధనశిక్షణసంస్థా,
హైదరాబాద్.

కొండేపూడి అప్పారావు,
సంస్కృతోపన్యాసకః,
శ్రీ శారదా సన్ఫ్లవర్ జూనియర్ కళాశాలా,
చల్లపల్లి, కృష్ణాజిల్లా.

చిత్రకారాః

సయ్యద్ హస్మతుల్లా, చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, ప్రభుత్వోన్నతపాఠశాలా, ఖాజీపేట, వరంగల్ జిల్లా.

కూరెళ్ళ శ్రీనివాస్, సహాధ్యాపకః (తెలుగు), జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపాఠశాలా, పోచంపల్లి, నల్గొండ జిల్లా.

బి. కిషోర్ కుమార్, ప్రాథమికాధ్యాపకః, ప్రాథమికోన్నతపాఠశాలా, అల్వాల, నల్గొండ జిల్లా.

టి.వి. రామకిషన్, చిత్రలేఖనాధ్యాపకః, జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపాఠశాలా, ధాద్మపల్లి, మెదక్ జిల్లా.

కె. బాబు, ప్రధానోపాధ్యాయః, జిల్లాపరిషత్ ఉన్నతపాఠశాలా, వజ్జపల్లి, నిజామాబాద్ జిల్లా.

ఉట్టంకకః

భువనగిరి వేంకట లక్ష్మీనారాయణః, శోధచ్ఛాత్రః, శిక్షావిభాగః, రాష్ట్రియసంస్కృతవిద్యాపీఠమ్, తిరుపతిః

విషయసూచీ

పాఠస్య నామ	ప్రక్రియా	మాసః	పృష్ఠసంఖ్యా
ప్రథమభాగః			
సంసిద్ధతాపాఠాః		జూన్, జులై	2-8
1. భారతభక్తాః	(గీతమ్)	జులై	9-18
ద్వితీయభాగః			
2. సదాచారః	(శ్లోకాః)	ఆగస్టు	19-28
3. ఋజువర్తనమ్	(సంభాషణమ్)	ఆగస్టు	29-40
4. సహకారః	(కథా)	సెప్టెంబరు	41-50
5. సూర్యః చంద్రః చ	(శ్లోకాః)	అక్టోబరు	51-61
❀ బకః కర్కటకః చ	(కథా)		62
తృతీయభాగః			
6. హస్తీ హస్తీ హస్తీ	(గీతమ్)	నవంబరు	63-70
7. భారతమేకమ్	(నిబంధః - గీతమ్)	నవంబరు	71-76
8. కాలపరిచయః	(సంభాషణమ్)	డిసెంబరు	77-85
❀ పాయసస్య ప్రవాహః	(కథా)		86
చతుర్థభాగః			
9. సుభాషితాని	(శ్లోకాః)	-	87-90
10. శునకస్య పుచ్ఛం వక్రమ్	(కథా)	జనవరి	95-102
11. సంఖ్యాః	(గీతమ్ - సంభాషణమ్)	ఫిబ్రవరి	103-113
❀ మహారాజః శృగాలః	(చిత్రకథా)		114-115
పునశ్చరణమ్		మార్చి-ఏప్రిల్	
అనుబంధః			
శబ్దాః			116-118
ధాతవః			119-121
పదకోశః			122-125
క్రియాపదకోశః			126

☞ అధ్యాపకః 'సుభాషితాని' ఇతి పాఠే విద్యమానేషు శ్లోకేషు ప్రతిమాసమ్ ఏకైకం శ్లోకం ఛాత్రైః అభ్యాసయేత్.

'❀' ఇత్యనేన చిహ్నేన చిహ్నితాః అంశాః మూల్యాంకనాయ న ఉపయోక్తవ్యాః.

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

ఈ పాఠ్యపుస్తకం ద్వారా పిల్లలు సాధించాల్సిన సామర్థ్యాలు

- సంస్కృతంలోని విశిష్టధ్వనులను (విసర్గ / ఋ-రేఫ / అనునాసిక - అనుస్వార / మహాప్రాణ / సంయుక్తాక్షరాలధ్వనులు) విని గుర్తించగలగాలి.
- చిన్న చిన్న సంస్కృతసూచనలను విని, ప్రతిస్పందించగలగాలి. ఆచరించగలగాలి.
- సరళవాక్యాలను విని అర్థం చేసుకోవడం, వాటిని ప్రయోగించడం చేయగలగాలి.
- ఇతరులస్వరంలోని భేదాలు, హెచ్చుతగ్గులు గుర్తించి, తదనుగుణంగా భావాన్ని గ్రహించాలి.
- సుభాషితశ్లోకాలు మొ॥ వాటిని విని భావాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- గీతాలు, కథలు, సంభాషణలు వంటివి విని అర్థం చేసుకోగలగాలి.
- పదాలను స్పష్టంగా ఉచ్చరించగలగాలి.
- శ్లోకాలను ధారాళంగా చదవగలగాలి.
- కథలు, సంభాషణలు భావస్ఫోరకంగా చదవగలగాలి.
- చిన్న చిన్న ప్రశ్నలకు {కః / కా - కిమ్ - కుత్ర - కదా (ఎవరు - ఏమిటి - ఎక్కడ - ఎప్పుడు)} సమాధానాలు చెప్పగలగాలి.
- సంభాషణల్లో భావాన్ని, పాఠ్యాంశసారాంశాన్ని మాతృభాషలో చెప్పగలగాలి.
- అడిగిన ప్రశ్నలను అర్థంచేసుకొని మాతృభాషలో సమగ్రసమాధానాలు కూడా చెప్పగలగాలి.
- తమసందేహాలను సూక్ష్మప్రశ్నల రూపంలో సంస్కృతంలో అడగగలగాలి.
- చదివిన అంశంలోని సమానధ్వని గల పదాలను, వ్యతిరేక పదాలను, ప్రాసపదాలను, లేదా కోరిన పదాలను గుర్తించగలగాలి.
- చదివిన అంశాల లోని పదాల అర్థాలను సందర్భాన్ని బట్టి గ్రహించగలగాలి.
- లింగ, వచన, విభక్తుల పరివర్తనసామర్థ్యాన్ని సాధించగలగాలి. వాటితో చిన్న చిన్న వాక్యాలు రాయగలగాలి.
- సంఖ్యలను, పూరణప్రత్యయాంతాలను సందర్భోచితంగా ఉపయోగించగలగాలి.
- నామవాచకాలు, సర్వనామాలు, క్రియలను గుర్తించి ఉదాహరణలు చెప్పగలగాలి.
- సొంతంగా పదకోశం చూసి పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకోగలగాలి.
- సర్జనాత్మకత, ప్రశంస, పరియోజనా కార్యాలలో చేసిన అభ్యాసాలను ప్రదర్శించగలగాలి.
- సుబంత, తిజంత రూపాలను ధారాళంగా చదివి, చెప్పగలగాలి.

ప్రార్థనా

శ్లో ॥ వందే వందారుమందారమ్ ఇందుభూషణనందనమ్ ।
అమందానందసందోహబంధురం సింధురాననమ్ ॥

శ్లో ॥ గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ తస్మై శ్రీ గురవే నమః ॥

శ్లో ॥ రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

శ్యామఫలకమ్
భిత్తిపత్రమ్
ABCDEF
మార్జనీ
సుధాఖండః
ఉత్పీఠికా
పుస్తకమ్
అధ్యాపికా
అంకనీ
లేఖనీ
పుస్తకస్యూతః

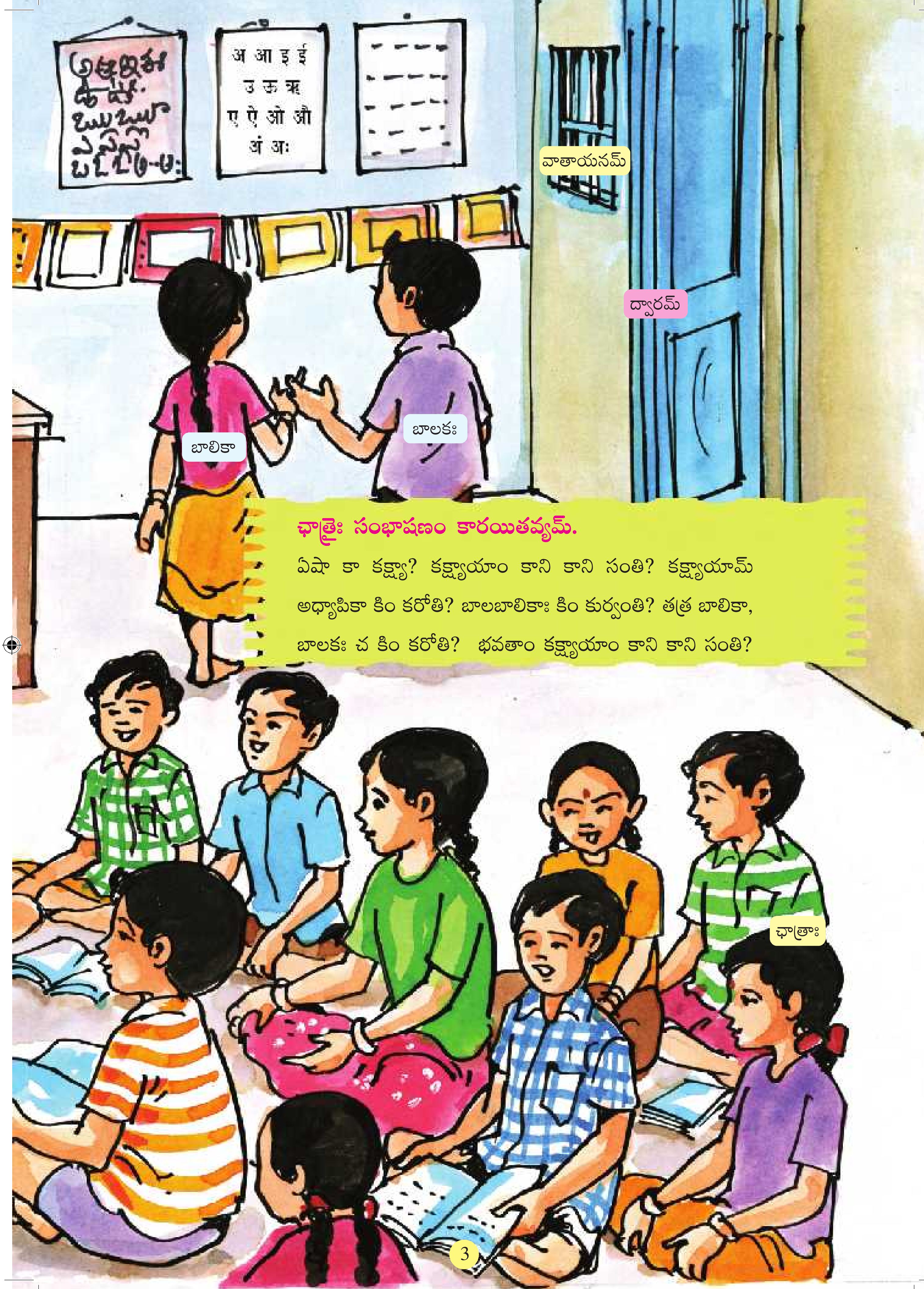

ఛాత్రైః సంభాషణం కారయితవ్యమ్.

ఏషా కా కక్ష్యా? కక్ష్యాయాం కాని కాని సంతి? కక్ష్యాయామ్ అధ్యాపికా కిం కరోతి? బాలబాలికాః కిం కుర్వంతి? తత్ర బాలికా, బాలకః చ కిం కరోతి? భవతాం కక్ష్యాయాం కాని కాని సంతి?

ప్రథమభాగః

సంసిద్ధతాపాఠాః

(సంసిద్ధతాపాఠాలు)

సంభాషణాభ్యాసః-1 (పరిచయః)

1.	అధ్యాపకః	-	సుప్రభాతం ఛాత్రాః!
	ఛాత్రాః	-	సుప్రభాతం మహోదయ!
	అధ్యాపకః	-	భవతః నామ కిమ్?
	శివరామః	-	మమ నామ శివరామః.
	అధ్యాపకః	-	భవతః నామ కిమ్?
	శ్రీరామః	-	మమ నామ శ్రీరామః
	అధ్యాపకః	-	భవత్యాః నామ కిమ్?
	లతా	-	మమ నామ లతా.
	అధ్యాపకః	-	భవత్యాః నామ కిమ్?
	గౌరీ	-	మమ నామ గౌరీ.

1. గీతమ్

చటక! చటక!

చటక, చటక, రే చటక!
చివ్c, చివ్c, కూజసి త్వం విహగ!
నీడే నివససి సుఖేన దయసే
ఖాదసి ఫలాని మధురాణి.
విహరసి విమలే విపులే గగనే
నాస్తి జనః ఖలు వారయితా.

మాతాపితరావిహ మమ న స్తః
ఏకాకీ ఖలు ఖిన్నోఽహమ్.
ఏహి సమీపం చివ్c చివ్c మిత్ర!
దదామి తుభ్యం బహుధాన్యమ్.

చణకం స్వీకురు పిబ రే! నీరం
త్వం పునరపి రట చివ్c చివ్c చివ్c
తోషయ మాం కురు మధురాలాపం
పాఠయ మామపి తవ భాషామ్.

– డా॥ విశ్వాసః

సంభాషణాభ్యాసః-2 (స్వపరిచయః)

లతా - మమ నామ లతా,
అహం తృతీయకక్ష్యాయాం పఠామి.
మమ జనకస్య నామ సురేశః,
మమ అంబాయాః నామ పద్మా
అస్మాకం విద్యాలయస్య నామ .... ప్రాచ్యప్రాథమికపాఠశాలా.

రమేశః - మమ నామ రమేశః.
అహం తృతీయకక్ష్యాయాం పఠామి.
మమ జనకస్య నామ రామచంద్రః,
మమ అంబాయాః నామ మైథిలీ,
అస్మాకం విద్యాలయస్య నామ .... ప్రాచ్యప్రాథమికపాఠశాలా.

2. గీతమ్

మమ మాతా దేవతా

మమ మాతా దేవతా ।
మమ మాతా దేవతా ॥
అతిసరలా, మయి మృదులా
గృహకుశలా, సా అతులా ॥ మమ మాతా ॥

పాయయతి దుగ్ధం, భోజయతి భక్తం
లాలయతి నిత్యం, తోషయతి చిత్తమ్ ॥ మమ మాతా ॥

సాయంకాలే నీరాజయతి
పాఠయతి చ మాం - 'శుభం కరోతి'
శుభం కురు త్వం కల్యాణమ్ ఆరోగ్యం ధనసంపదః ।
దుష్టబుద్ధివినాశాయ దీపజ్యోతిర్నమోఽస్తు తే ॥
పాఠయతి చ మాం 'శుభం కరోతి' ॥ ॥ మమ మాతా ॥

రాత్రౌ అంకే మాం స్వాపయతి
మధు మధు మధురం గీతం గాయతి
ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ .... ॥ మమ మాతా ॥

- ల. మ. చక్రదేవః

సంభాషణాభ్యాసః-3

అధ్యాపకః	-	(బాలకం ప్రతి) భవాన్ కః?
అనంతః	-	అహం ఛాత్రః. భవాన్ కః?
అధ్యాపకః	-	అహమ్ అధ్యాపకః. భవాన్ కః?
కృష్ణః	-	అహం ఛాత్రః. భవాన్ కః?
అధ్యాపకః	-	అహమ్ అధ్యాపకః. (బాలికాం ప్రతి) అహం పురుషః. భవతీ కా?
మల్లికా	-	అహం బాలికా.
అధ్యాపకః	-	భవంతః కే?
కుమారః	-	వయం ఛాత్రాః.

3. గీతమ్

అహం ప్రభాతే ఉత్తిష్ఠామి

అహం ప్రభాతే ఉత్తిష్ఠామి
మాతాపితరౌ ప్రణమామి.
దేవాన్ భక్తవరేణ్యాన్ నత్వా
పఠనే మతిం విధాస్యామి.

వినా విలంబం శాలాం గచ్ఛన్
పాఠ్యాంశాన్ అవగచ్ఛామి.
సర్వాన్ విషయాన్ సమ్యగధీత్య
బుద్ధివిశదతాం ప్రాప్నోమి.

శిష్టాచారాన్ సాధువిచారాన్
వృద్ధికరాన్ ఆకలయామి.
విద్యాభ్యాసాచారవిచారైః
సర్వశ్రేష్ఠతాం విందామి.

- శ్రీ జనార్దన హెగ్డే

సంభాషణాభ్యాసః-4

అధ్యాపకః	-	(దర్శయన్) ఏషః కః?	అధ్యాపకః	-	సః కః?
ఛాత్రాః	-	ఏషః కేశవః	ఛాత్రః	-	సః రామకృష్ణః.
అధ్యాపకః	-	ఏషా కా?	అధ్యాపకః	-	సా కా?
ఛాత్రాః	-	ఏషా లలితా	ఛాత్రాః	-	సా నివేదితా.
అధ్యాపకః	-	ఏతత్ కిమ్?	అధ్యాపకః	-	తత్ కిమ్?
ఛాత్రాః	-	ఏతత్ పుస్తకమ్!	ఛాత్రాః	-	తత్ చిత్రమ్.

4. గీతమ్

రామః లిఖతి

రామః లిఖతి అ-ఆ-ఇ-ఈ
కృష్ణః లిఖతి ఉ-ఊ-ఋ-ౠ
బాలా లిఖతి ఏ-ఐ-ఓ-ఔ
అం-అః లిఖతి గోపీనాథః ॥1॥

కా త్వం బాలే? కాంచనమాలా
కస్యాః పుత్రీ? కనకలతాయాః
హస్తే కిం తే? తాలీపత్రమ్
కా వా రేఖా? క-ఖ-గ-ఘ ॥2॥

కస్త్వం బాల? మోహనకృష్ణః
కస్యాః పుత్రో? హేమలతాయాః .
హస్తే కిం తత్? లేఖనఫలకమ్
కిం తల్లిఖితం? చ-ఛ-జ-ఝ ॥3॥

కా త్వం బాలే? స్నేహలతాఽహం
కస్యాః పుత్రీ? హంసలతాయాః
హస్తే కిం తత్? లేఖనపత్రమ్
కిం వా లిఖసి? ట-ఠ-డ-ఢ ॥4॥

కస్త్వం బాల? దీనదయాలుః
కో వా జనకో? రామకిశోరః
హస్తే కిం తే? పుస్తకమేవ
కిం వా పఠసి? త-థ-ద-ధ ॥5॥

కా సా బాలా? ప్రేమలతా సా
కస్యాః పుత్రీ? కల్పలతాయాః
హస్తే కిం వా? లేఖనపత్రమ్
కిం వా వదతి? ప-ఫ-బ-భ ॥6॥

శ్రీశః లిఖతి య-ర-ల-వ
మాలా పఠతి శ-ష-స-హ
సర్వో లిఖతి ఞమఙణనమితి
దేవో నందతి దృష్ట్వా సర్వమ్ . ॥7॥

- ఏ. వాసుదేవబల్లాలః

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

సంభాషణాభ్యాసః-5

అధ్యాపకః - పవన! కిమర్థం పాఠం న లిఖతి?

పవనః - మహోదయ! గణేశః మమ లేఖనీం స్వీకృతవాన్.

అధ్యాపకః - తస్య లేఖనీ నాస్తి వా?

పవనః - సః లేఖనీం న అనీతవాన్.

అధ్యాపకః - అస్తు, కక్ష్యాయాం కస్య సమీపే లేఖనీద్వయమ్ అస్తి?

చైతన్యః - మహోదయ! ఏతస్య సమీపే లేఖనీద్వయమ్ అస్తి.

అధ్యాపకః - పవన! ఏతస్య సమీపే అస్తి. స్వీకరోతు. అనంతరం ఏతస్య కృతే దదాతు.

పవనః - ఆమ్, అహమ్ అనంతరం దదామి. ధన్యవాదః.

5. గీతమ్

మార్జాల! రే మార్జాల!

మార్జాల! రే మార్జాల!
కుత్ర గతోఽసి త్వమ్?
అత్రైవాస్మి ఆగతోఽస్మి
రాజగృహాద్ ఏవమ్ .

మార్జాల! రే మార్జాల!
కిం దృష్టం తత్ర?
తావద్ దీర్ఘః మూషకపుత్రః
న హి దృష్టోఽన్యత్ర!!

- డా|| నారాయణభట్టః

ప్రథమభాగః

ప్రథమపాఠః

1. భారతభక్తాః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

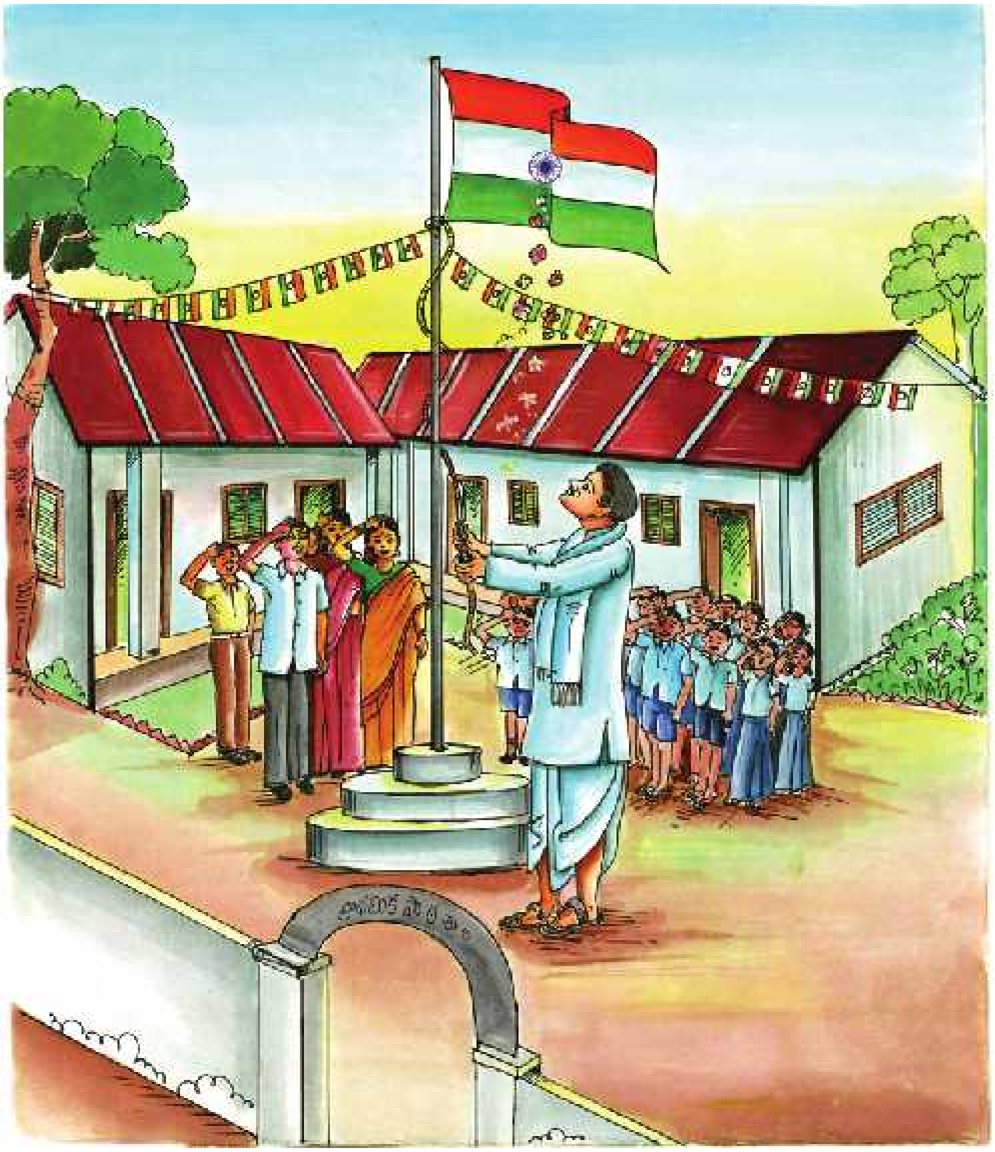

1. చిత్రే కే కే సంతి?
2. చిత్రే సర్వే కం నమస్కుర్వంతి?
3. భవతాం విద్యాలయే ఏతాదృశః కార్యక్రమః అభవత్ కిమ్?
4. కీదృశః కార్యక్రమః అభవత్?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

(పాఠం యొక్క చిత్రాన్ని చూడండి. దాని గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

వయం బాలకా భారతభక్తాః
వయం బాలికా భారతభక్తాః
వయం హి సర్వే భారతభక్తాః
పృథ్వీం స్వర్గం జేతుం శక్తాః ॥ వయమ్ ॥

వయం సుధీరాః వయం సువీరాః
హృష్టమానసాః పుష్టశరీరాః
భూరి పఠామో భూరి లిఖామో
భవితాస్మో జనహితే నియుక్తాః ॥ వయమ్ ॥

జాతి-ధర్మ-మత-భేదం త్యక్త్వా
భారతవర్షం పూజ్యం మత్వా
భగవద్భావం హృదయే ధృత్వా
భారతసేవాయామనురక్తాః ॥ వయమ్ ॥

- డా ॥ నరేంద్రః

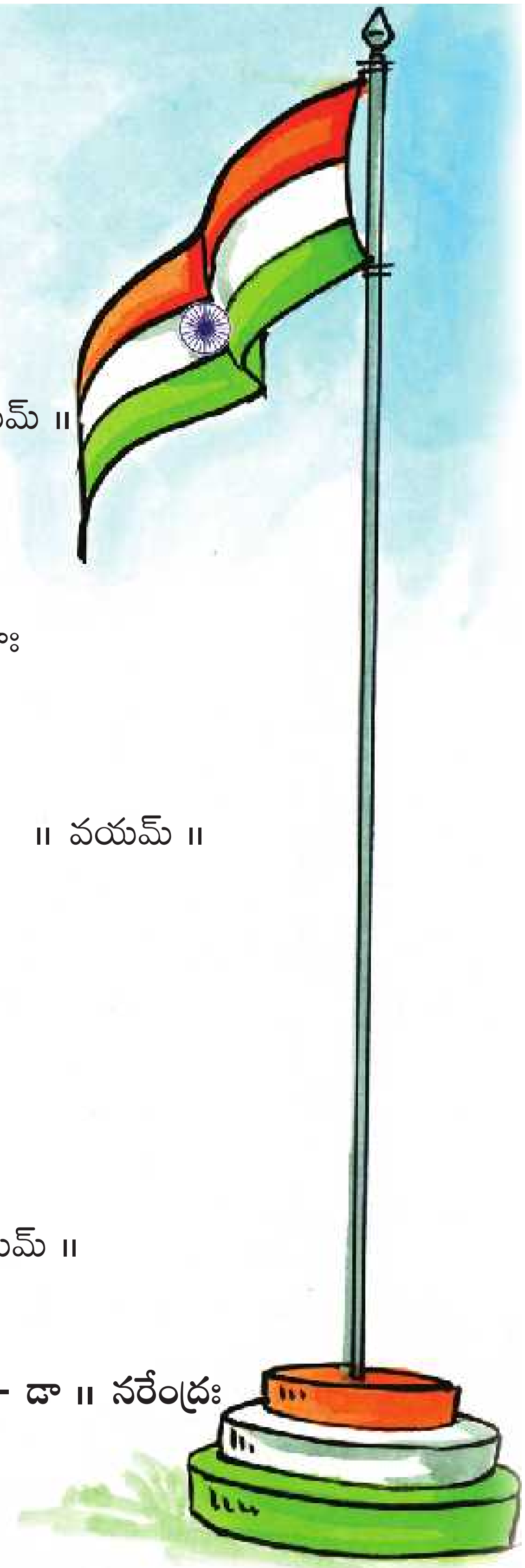

ఏతాని కుర్వంతు

అ. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

1. ఏతత్ గీతం కం దేశం వర్ణయతి?
2. చిత్రే కే కిం కుర్వంతి?
3. చిత్రే కః ఉత్సవః దృశ్యతే?
4. ఏతాదృశాః ఉత్సవాః కే కే సంతి?
5. జనాః తాన్ కదా నిర్వహంతి?

ఆ. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

1. ఏతత్ గీతం లయబద్ధం గాయంతు.

(ఈ గీతాన్ని లయబద్ధంగా పాడండి.)

2. గీతస్య భావం పఠంతు, అవగచ్ఛంతు.

(గీతం యొక్క భావాన్ని చదవండి, అర్థం చేసుకోండి.)

మేమంతా బాలురం, భరతమాత భక్తులం .
మేమంతా బాలికలం, భరతమాత భక్తులం.
మనమంతా భరతమాత భక్తులం.
భూమిని స్వర్గాన్ని కూడా జయించగలవాళ్ళం.

మేం ధైర్యవంతులం, మేం మహావీరులం.
ఆనందితహృదయులం, బలిష్ఠకాయులం.
మేం బాగా చదువుతాం, మేం చక్కగా రాస్తాం.
మేము ప్రజల మేలుకై నియమింపబడినవాళ్ళమౌతాం.

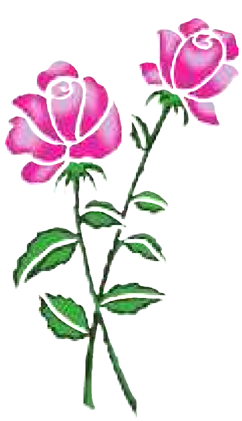

జాతి, ధర్మం, మతం అనే భేదాలు వదిలేసి,
భారతదేశం పూజనీయమని మదిలో తలుస్తాం.
దైవభావం మనసున నిలిపి,
మన దేశసేవలో అనురాగాన్ని కలిగి ఉంటాం.

3. **అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.**

(కింద ఇచ్చిన పదాలను చదవండి. పదపట్టిక చూసి వాటి అర్థాలను తెలుసుకోండి.)

పుష్టశరీరాః	భక్తాః	హృష్టమానసాః	సువీరాః	అనురక్తాః
పృథ్వీం	భూరి	వయం	జనహితే	భారతవర్షం

ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

(పై పదాలను పాఠంలో వెదకి వాటి కింద గీత గీయండి.)

4. **ఏతాని వాక్యాని పఠంతు, భావమ్ అవగచ్ఛంతు, తత్సమానార్థకాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య, అత్ర లిఖంతు.**

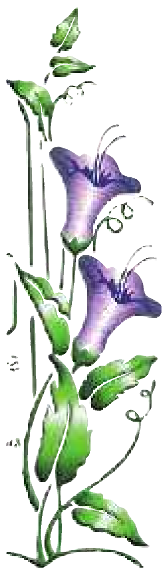

(ఈ వాక్యాలను చదవండి. భావాన్ని అర్థం చేసుకోండి, వాటి సమానార్థకవాక్యాలను పాఠంలో వెదకి ఇక్కడ రాయండి.)

అ. మేము ఆనందంతో కూడిన హృదయాలను కలిగినవాళ్ళం.

జ. ....

ఆ. మేము భూమిని, స్వర్గాన్ని కూడా జయించగలం.

జ. ....

ఇ. దేవభావన మనసులో నిలుపుకొని,

జ. ....

ఈ. ప్రజలమేలుకై నియమింపబడిన వాళ్ళమౌతాం.

జ. ....

5. **గీతే కేషాంచన పదానామ్ అంతే 'త్వా' ఇతి పదమ్ అస్తి. తాని పదాని అన్విష్య అత్ర లిఖంతు.**

(గీతంలో కొన్నిపదాల చివర 'త్వా' అనే పదం ఉన్నది. ఆ పదాలను వెదకి ఇక్కడ రాయండి.)

....

ఇ. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంత రచన)

1. పఠంతు - లిఖంతు.

(చదవండి- రాయండి.)

అ. వయం కిం కర్తుం శక్తాః ఇతి బాలాః వదంతి?

ఆ. గీతే బాలాః కిం కిం కుర్మః ఇతి వదంతి?

ఇ. అస్మిన్ గీతే ద్వితీయచరణస్య భావం లిఖంతు?

2. చింతయంతు - లిఖంతు.

(ఆలోచించండి - రాయండి.)

అ. "భారతదేశః అస్మాకం దేశః" ఇతి భారతీయాః వదంతి. అన్యే కిం వదంతి?

ఆ. గీతే వర్ణితాః బాలాః కీదృశాః?

ఆ. బాలాః శాలాయాం కిం కుర్యుః?

ఈ. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు.)

1. అత్ర కానిచన పదాని తేషాం విరుద్ధార్థకపదైః సహ దత్తాని సంతి. తాని పఠంతు, అవగచ్ఛంతు. తేషామ్ అర్థాన్ లిఖంతు.

(ఇక్కడ కొన్నిపదాలు వాటి వ్యతిరేకపదాలతో కలిపి ఇవ్వబడ్డాయి. వాటిని చదవండి, అర్థంచేసుకోండి, వాటి అర్థాలను రాయండి.)

అ.	స్వర్గః	×	నరకః	-	________	×	________
ఆ.	శక్తాః	×	అశక్తాః	-	________	×	________
ఇ.	హితమ్	×	అహితమ్	-	________	×	________
ఈ.	భేదః	×	అభేదః	-	________	×	________

2. యోజయిత్వా లిఖంతు.

భావః

నిర్మల - నిర్మలభావః

సత్ - ________

నిశ్చల - ________

స్వ - ________

అ - ________

అను - ________

ఉ. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశాలు)

1. చిత్రాణామ్ ఆధారేణ ఏకవచనం బహువచనం చ అవగచ్ఛంతు.

(బొమ్మల ఆధారంతో ఏకవచన బహువచనాలను అర్థం చేసుకోండి.)

బాలకః

బాలకాః

అహం బాలకః.

వయం బాలకాః.

బాలికా

బాలికాః

అహం బాలికా.

వయం బాలికాః.

అహం భారతీయః.

అహం భారతీయా.

వయం భారతీయాః.

2. ఉదాహరణానామ్ అనుసారేణ రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణలకు అనుగుణంగా ఖాళీలను పూరించండి.)

<u>అహం</u> <u>వైద్యః.</u>

<u>వయం</u> <u>వైద్యాః.</u>

.... చాలకః.

.... చాలకాః.

.... సైనికః.

.... సైనికాః.

.... చిత్రకారః.

.... చిత్రకారాః.

3. చిత్రాణామ్ ఆధారేణ ఏకవచనం బహువచనం చ అవగచ్ఛంతు.

(బొమ్మల ఆధారంతో ఏకవచన బహువచనాలను అర్థం చేసుకోండి.)

మమ విద్యాలయః.

అస్మాకం విద్యాలయః.

మమ గ్రామః.

అస్మాకం గ్రామః.

4. ఉదాహరణానామ్ అనుసారేణ రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణలకు అనుగుణంగా ఖాళీలను పూరించండి.)

మమ గృహమ్.	అస్మాకం గృహమ్.
.... పుస్తకమ్.	.... పుస్తకమ్.
.... విద్యాలయః.	.... విద్యాలయః.
.... గ్రామః.	.... గ్రామః.

ఊ. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్.

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

1. గీతం రాగయుక్తం గాయంతః అభినయం కుర్వంతు.

(గీతాన్ని రాగయుక్తంగా పాడుతూ అభినయం చేయండి.)

ఎ. పరియోజనాకార్యమ్.

(ప్రాజెక్టు పని)

1. **భారతదేశస్య చిత్రం లిఖంతు.**
   (భారతదేశపు బొమ్మను గీయండి.)
2. **దేశభక్తానాం చిత్రాణి సంకలయంతు.**
   (దేశభక్తుల బొమ్మలను సేకరించండి.)

ఏ. ప్రశంసా

గీతా – మోహన! ఏకం దేశభక్తిగీతం గాయతు.

మోహన – ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడినా
---------- నిండుగౌరవము.

గీతా – సమ్యక్ గీతవాన్. మోహన! భవాన్ యథా గాయతి తథా అన్యః దేశభక్తిగీతం గాయతి చేత్ కిం కరోతి?

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. గీతం లయబద్ధం గాతుం శక్నోమి.			
2. గీతస్య భావమ్ అవగతవాన్/అవగతవతీ.			
3. గీతస్య అభినయం కర్తుం శక్నోమి.			

ద్వితీయభాగః

ద్వితీయపాఠః

2. సదాచారః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే బాలికా కిం కరోతి?
2. బాలకః కిమ్ ఆనయతి? కిమర్థమ్?
3. స్వీయదినచర్యాం వదంతు.
4. భవంతః ప్రార్థనాసమయే కిం కుర్వంతి?

పాఠస్య చిత్రాణి పశ్యంతు. తాని ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.
(పాఠం యొక్క చిత్రాలను చూడండి. వాటి గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

ప్రభాతసమయే

1. కరాగ్రే వసతే లక్ష్మీః కరమధ్యే సరస్వతీ ।
   కరమూలే తు గౌరీ స్యాత్ ప్రభాతే కరదర్శనమ్ ॥

స్నానసమయే

2. గంగే చ యమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి ।
   నర్మదే సింధు కావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు ॥

సూర్యదర్శనసమయే

3. నమః పూర్వాయ గిరయే పశ్చిమాయాద్రయే నమః ।
జ్యోతిర్గణానాం పతయే దినాధిపతయే నమః ॥

గురుధ్యానసమయే

4. గురవే సర్వలోకానాం భిషజే భవరోగిణామ్ ।
నిధయే సర్వవిద్యానాం దక్షిణామూర్తయే నమః ॥

సంధ్యాదీపదర్శనసమయే

5. దీపజ్యోతిః పరం బ్రహ్మ దీపః సర్వతమోపహః ।
దీపేన సాధ్యతే సర్వం సంధ్యాదీప! నమోస్తుతే ॥

ఏతాని కుర్వంతు

అ. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

1. చిత్రే బాలాః కిం కిం కుర్వంతి?
2. బాలాః కాన్ కాన్ నమస్కుర్వంతి?
3. భవాన్ ప్రతిదినం కాన్ నమస్కరోతి? కిమర్థమ్?

ఆ. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

1. శ్లోకానాం భావాన్ పఠంతు.

(శ్లోకాల భావాలను చదవండి.)

అరచేతి ముందుభాగంలో లక్ష్మి, అరచేతి మధ్యభాగంలో సరస్వతి, అరచేతి చివరలో పార్వతి నివసిస్తూ ఉంటారు. కాబట్టి ఉదయాన నిద్రలేచి అరచేతిని చూడాలి.

ఓ గంగా, యమునా, కృష్ణా, గోదావరీ, సరస్వతీ, నర్మదా, సింధు, కావేరీ నదులారా! ఈ స్నానజలంలో ప్రవేశించండి.

ఉదయించే వేళ తూర్పుకొండలాంటివాడు, అస్తమించే వేళ పడమటికొండలాంటి వాడు, గ్రహనక్షత్రాలకు అధిపతి, దినమునకు అధిపతి అయిన సూర్యునకు నా నమస్కారము.

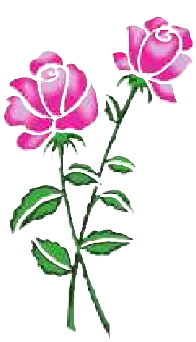

సర్వలోకాలకు గురువైనవాడు, అన్ని రోగాలకు ఔషధం లాంటి వాడు, అన్ని విద్యలకు నిధి లాంటి వాడు అయిన దక్షిణామూర్తికి నమస్కారము.

ఓ సంధ్యాదీపమా! నీవు పరబ్రహ్మస్వరూపానివి, అన్ని అంధకారాలను తొలగించుదానివి, అన్ని కార్యాలను సిద్ధింపచేయగలవు. అలాంటి నీకు నా నమస్సులు.

2. శ్లోకాన్ స్పష్టతయా పఠంతు.

(శ్లోకాలను స్పష్టంగా చదవండి.)

3. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

(క్రింద ఇచ్చిన పదాలను చదవండి. పదపట్టిక చూసి వాటి అర్థాలను తెలుసుకోండి.)

ప్రభాతే	సన్నిధిం	నిధయే	జలే	గిరయే
దినాధిపతయే	భిషజే	భవరోగిణామ్	జ్యోతిః	సర్వం

ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

(పై పదాలను పాఠంలో వెదకి వాటి కింద గీత గీయండి.)

4. శ్లోకాంశాన్ మేలయంతు.

(శ్లోకభాగాలను కలపండి.)

1. కరాగ్రే వసతే లక్ష్మీః	అ) జలేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు.
2. నర్మదే సింధు కావేరి	ఆ) దక్షిణామూర్తయే నమః.
3. నిధయే సర్వవిద్యానాం	ఇ) కరమధ్యే సరస్వతీ

ఇ. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంత రచన)

1. పఠంతు - లిఖంతు.

(చదవండి- రాయండి.)

1. పాఠం పఠిత్వా నదీనాం నామాని లిఖంతు.
2. కరే కాః కాః దేవతాః వసంతి?
3. జనాః దీపం కిమర్థం నమస్కుర్వంతి?

2. చింతయంతు - లిఖంతు.

(ఆలోచించండి - రాయండి.)

1. కిం కిం కార్యం సదాచారః భవతి?
2. ప్రాతః ఉత్థాయ భవాన్ / భవతీ కిం కరోతి?
3. విరామదినేషు కాని ఉత్తమకార్యాణి కరోతి?

ఈ. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు.)

1. ద్వితీయశ్లోకస్య ఆధారేణ పదాని అభిజానంతు.

(రెండవ శ్లోకం ఆధారంగా పదములను గుర్తించండి.)

య	న	గం	గా	వే	న	బ్ర	పు
సిం	గా	గా	ర	హై	బా	నా	ద్
గో	క	వి	కా	కు	ము	ల	వ
సి	దా	క	వే	య	న	ర్మ	దా
గో	దా	వ	రీ	మా	ల	న	కు
య	స	ర	స్వ	తీ	బ	స	కృ
డ	క	ము	న	చ	సిం	వ	ష్ణా
గ	ని	స	ప	ఛ	ధు	క్ష	ణ

ఉ. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశాలు)

1. అత్ర రేఖాంకితాని పదాని స్త్రీలింగే సంబోధకాని. రేఖాంకితసమానాని పదాని పాఠే సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

(ఇక్కడ కింద గీత గీయబడ్డ పదాలు స్త్రీలింగంలో సంబోధకాలు. ఇలాంటి పదాలు పాఠంలో వెతికి రాయండి.)

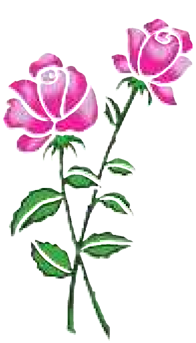

లతా – హే **రాధే!** సుప్రభాతమ్. గౌరీ – హే **కిరణ్మయి!** శుభసాయమ్

రాధా – హే **లతే!** సుప్రభాతమ్. కిరణ్మయీ– హే **గౌరి!** శుభసాయమ్.

....

....

2. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణలకు అనుగుణంగా ఖాళీలను పూరించండి.)

నామవాచకం	సంబోధకం
గంగా	హే గంగే!
శిరీషా	....
విద్యా	....
మనీషా	....
సరస్వతీ	హే సరస్వతి!
కావేరీ	....
చిన్మయీ	....
వాణీ	....
అంబా	హే అంబ!

3. అత్ర రేఖాంకితాని పదాని పుంలింగే సంబోధకాని.

(ఇక్కడ ఇవ్వబడ్డ కింద గీత గీసిన పదాలు పుంలింగంలో సంబోధకాలు.)

ఉదా – కృష్ణః – హే రామ! సుప్రభాతమ్

రామః – హే కృష్ణ! సుప్రభాతమ్

4. ఉదాహరణం దృష్ట్వా అధః దత్తాని రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణను చూసి కింది ఖాళీలను పూరించండి.)

నామవాచకం	సంబోధకం
రమేశః	హే రమేశ!
గణేశః	....
శివప్రసాదః	....

5. **అధః దత్తాని సంభాషణార్థమ్ ఉపయుక్తాని పదాని. తాని పఠంతు, అవగచ్ఛంతు.**
(కింద మాట్లాడటానికి ఉపయోగించే పదాలు ఇవ్వబడ్డాయి. వాటిని చదవండి. అర్థం చేసుకోండి.)

భవాన్ అధ్యాపకః.

భవంతః అధ్యాపకాః.

భవాన్ వైద్యః.

భవంతః వైద్యాః.

భవతీ మహిలా.

భవత్యః మహిలాః.

భవతీ వైద్యా.

భవత్యః వైద్యాః.

భవతీ గృహిణీ.

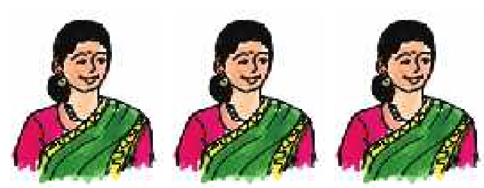
భవత్యః గృహిణ్యః.

(నీవు, మీరు అనే అర్థాన్నిచ్చే త్వం, యూయం అనే శబ్దాల కంటే భవాన్, భవంతః(పుం) భవతీ, భవత్యః(స్త్రీ) అనే శబ్దాలు ప్రయోగానికి సులువుగా ఉంటాయి.)

6. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణలకు అనుగుణంగా ఖాళీలను పూరించండి.)

ఉదా -	భవాన్ వృద్ధః.	భవంతః వృద్ధాః.
	.... ఆరక్షకః.	.... ఆరక్షకాః.
	.... అర్చకః.	.... అర్చకాః.
ఉదా -	భవతీ అధ్యాపికా.	భవత్యః అధ్యాపికాః.
	.... వృద్ధా.	.... వృద్ధాః.
	.... దేవీ.	.... దేవ్యః.

ఊ. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్.

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

1. ఉత్తమబాలకః / ఉత్తమబాలికా భవితుం భవాన్ / భవతీ కిం కిం కరిష్యతి?

(మంచి బాలుడు / మంచి బాలిక అవడానికి మీరు ఏమేమి చేస్తారు?)

ఎ. పరియోజనాకార్యమ్.

(ప్రాజెక్టు పని)

1. ఉత్తమాభ్యాససూచకాని చిత్రాణి సంకలయంతు. భిత్తిపత్రే లేపయంతు .

(మంచి అలవాట్లను చూపించే చిత్రాలను సేకరించి గోడపత్రికలో అతికించండి)

ఏ. ప్రశంసా

అధ్యాపికా - హే ఉమే! రేవతి! మాధవి! కిమర్థం విలంబేన ఆగతవత్యః?

రేవతీ - మార్గే మాధవీ భూమౌ పతితవతీ. వ్రణః అభవత్. అతః తయా సహ శనైః శనైః ఆగతవత్యః.

అధ్యాపికా - ఉత్తమసాహాయ్యం కృతవత్యః. మాధవి! తిష్ఠతు. ఆఘాతస్య ప్రథమచికిత్సాం కరోమి.

(ఏవం భవతి చేత్ భవంతః కిం కుర్వంతి?)

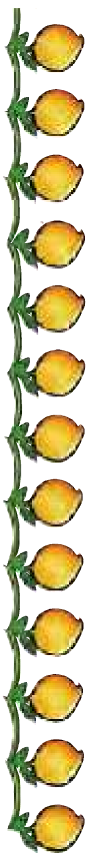

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. అహం ఏతాన్ శ్లోకాన్ పఠితుం శక్నోమి.			
2. శ్లోకానాం భావమ్ అవగతవాన్/అవగతవతీ.			
3. దశనదీనాం నామాని లేఖితుం శక్నోమి.			

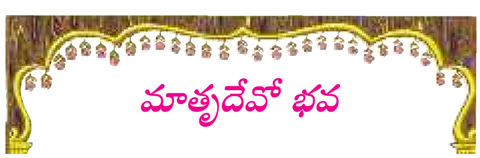

ద్వితీయభాగః

తృతీయపాఠః

3. ఋజువర్తనమ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే కిమ్ అస్తి?
2. బాలకః కిం కరోతి?
3. బాలకం కిమర్థమ్ ఆహ్వయతి?
4. అనేన చిత్రేణ కిం జానాతి?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.
(పాఠం యొక్క చిత్రాన్ని చూడండి. దాని గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

అంబా – గోపాల! కిం కరోతి భవాన్?

గోపాలః – పాఠం పఠామి అంబ!

అంబా – వత్స! ఆపణం గచ్ఛతు. లవణం, శర్కరాం చ ఆనయతు.

గోపాలః – అహం గృహపాఠం లిఖిత్వా గచ్ఛామి అంబ!

అంబా – లవణమ్ ఇదానీమ్ అత్యావశ్యకమ్. శీఘ్రమ్ ఆనయతు.

గోపాలః – తథైవ అంబ! స్యూతం ధనం చ దదాతు. శీఘ్రమ్ ఆగచ్ఛామి.

(గోపాలః ఆపణం గచ్ఛతి. దశనిమేషేషు లవణం, శర్కరామ్, అవశిష్టం ధనం చ ఆనయతి. అంబాయాః కృతే యచ్ఛతి. అంబా రూప్యకాణి గణయతి.)

అంబా – గోపాల! పునః ఆపణం గచ్ఛతు!

గోపాలః – కిమర్థమ్ అంబ!

అంబా – ఆపణికః రూప్యకద్వయమ్ అధికం దత్తవాన్. “పరధనం సర్పసమానమ్” ఇతి జ్యేష్ఠాః వదంతి. శీఘ్రం గచ్ఛతు. “భవాన్ అధికం ధనం దత్తవాన్” ఇతి ఉక్త్వా ఆపణికాయ ధనం ప్రత్యర్పయతు.

(గోపాలః దత్త్వా ఆగచ్ఛతి.)

గోపాలః – అంబ! సః ఆపణికః బహుసంతోషం ప్రకటితవాన్. ‘ఉత్తమబాలకః’ ఇతి ప్రశంసితవాన్. భవతః అంబా ఉత్తమసంస్కారాన్ బోధయతి ఇతి భవతీమ్ అపి ప్రశంసితవాన్. “ఇతః పరం కదాపి పరధనం న స్వీకరోమి'' ఇతి అహం నిశ్చయం కరోమి.

అంబా – ఉత్తమః నిర్ణయః. భవాన్ శాలాం గంతుం సిద్ధః భవతు!

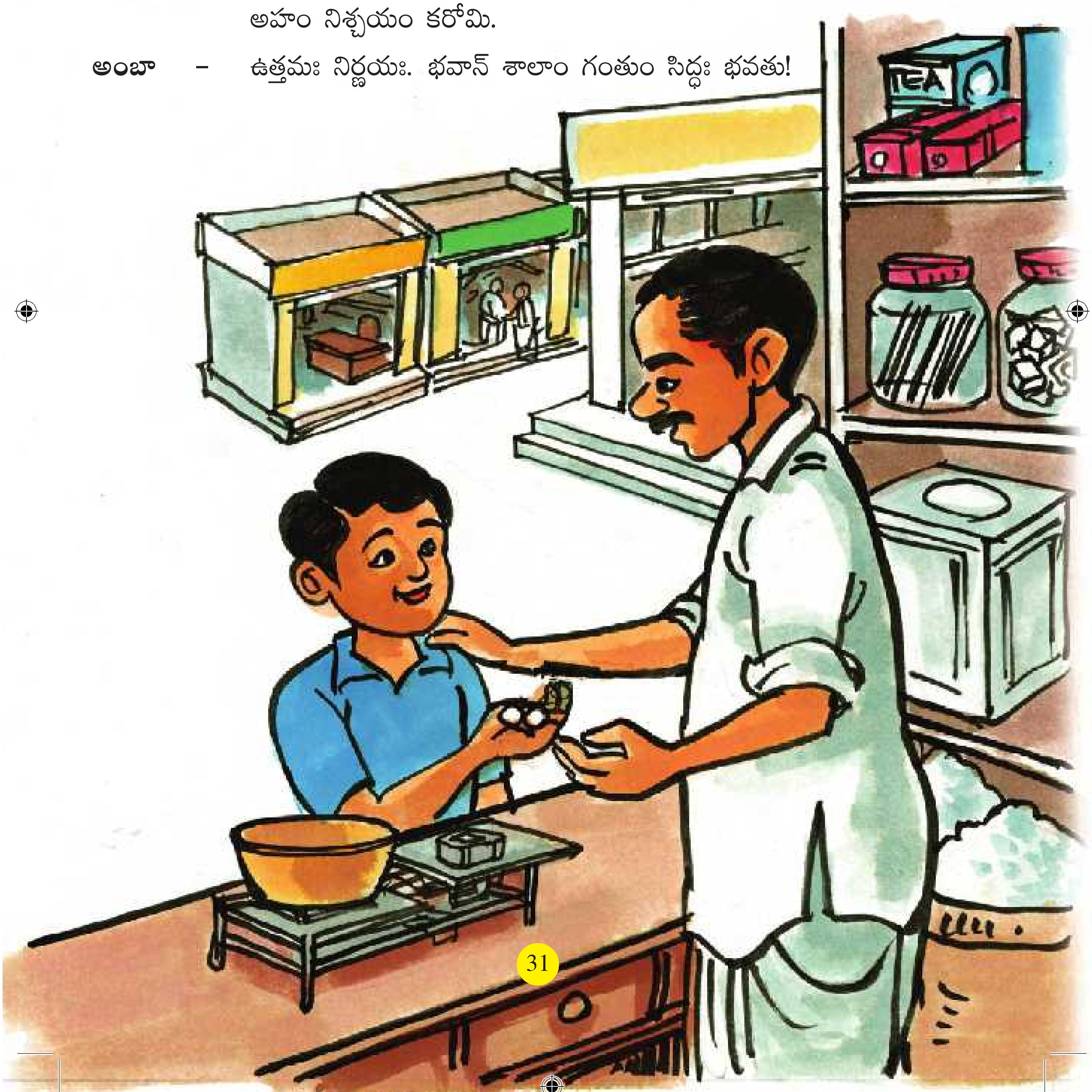

ఏతాని కుర్వంతు

అ. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

1. అంబా గోపాలమ్ ఆపణం కిమర్థం ప్రేషయతి?
2. ఆపణికః గోపాలం కిమర్థం ప్రశంసతి?
3. భవంతః కిమపి ఉత్తమకార్యం కృతవంతః చేత్ వదంతు?

ఆ. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

1. భవత్సు ఏకా బాలికా అంబా ఇవ, ఏకః గోపాలః ఇవ తయోః వాక్యాని స్పష్టతయా పఠంతు.

(మీలో ఒక అమ్మాయి అమ్మగా, ఒక అబ్బాయి గోపాలునిగా వారి వాక్యాలను స్పష్టంగా చదవండి.)

2. పాఠాంతే గోపాలేన అంబాం ప్రతి ఉక్తాని వాక్యాని పఠంతు. తేషాం భావం స్వీయవాక్యైః వదంతు.

(పాఠంలోని చివర గోపాలుడు తన తల్లితో అన్న మాటలను చదవండి. వాటి భావాన్ని మీ సొంత మాటల్లో చెప్పండి.)

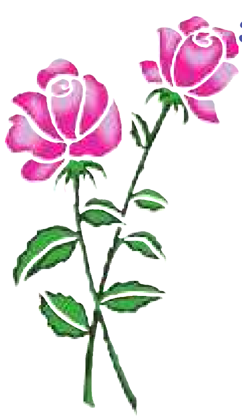

3. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

(కింద ఇచ్చిన పదాలను చదవండి. పదపట్టిక చూసి వాటి అర్థాలను తెలుసుకోండి.)

గచ్ఛతు	జ్యేష్ఠాః	శీఘ్రం	న్యూతం
అధికం	ప్రత్యర్పయతు	ఆనయతు	ఆపణికః

ఉపరితనపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

(పై పదాలను పాఠంలో వెదకి వాటి కింద గీత గీయండి.)

ఇ. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంత రచన)

1. పఠంతు - లిఖంతు.

(చదవండి- రాయండి.)

అ. అధః వాక్యాని దత్తాని సంతి. తాని కః/కా వదతి ఇతి పేటికాయాం లిఖంతు.

(కింద వాక్యాలు ఇవ్వబడ్డాయి. వాటిని ఎవరు చెప్పారో పెట్టెలో రాయండి.)

అంబా

1. కిం కరోతి భవాన్?
2. గృహపాఠం లిఖామి.
3. శీఘ్రమ్ ఆనయతు.
4. రూప్యకద్వయమ్ అధికం దత్తవాన్.
5. బహుసంతోషం ప్రకటితవాన్.
6. అహం నిశ్చయం కరోమి.

గోపాలః

ఆ. ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

(ప్రశ్నలకు సమాధానాలను రాయండి.)

1. గోపాలః ప్రథమవారమ్ ఆపణం కిమర్థం గతవాన్?
2. గోపాలః ద్వితీయవారమ్ ఆపణం కిమర్థం గతవాన్?
3. ఆపణికః గోపాలం కిమితి ప్రశంసితవాన్?

2. చింతయంతు - లిఖంతు.

(ఆలోచించండి - రాయండి.)

అ. భవంతః విద్యాలయం గచ్ఛంతి. మార్గే దశరూప్యకపత్రం అస్తి. తదా కిం కుర్వంతి? మాతృభాషయా లిఖంతు.

(మీరు బడికి వెళ్లే మార్గంలో పదిరూపాయల నోటు ఉంది. అప్పుడు మీరు ఏం చేస్తారో మీ మాతృభాషలో రాయండి.)

ఆ. పాఠం పఠిత్వా భవంతః కిం జ్ఞాతవంతః?

(పాఠం చదివి మీరు ఏం తెలుసుకున్నారు?)

ఈ. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు.)

ఋ	జు	వ	ర్త	న	మ్
1	2	3	4	5	6

1. సూచితసంఖ్యామ్ అక్షరైః సంయోజ్య పఠంతు, లిఖంతు.

(సూచించిన సంఖ్యలు గల అక్షరాలను కలిపి చదవండి. రాయండి.)

ఉదా - **3,4,5,6,** వర్తనమ్

3,5,6 ....

1,2 ....

5,4,5,6 ....

5,3,6 ....

2. పట్టికాయాం కానిచన పదాని వ్యస్తరూపేణ సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

(ఈ పట్టికలో పాఠంలో వచ్చిన కొన్ని పదాలు తికమకగా ఇవ్వబడ్డాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.)

ఉదా - **1. ఆపణం**

అం	ఆ	ణం
ణి	ల	వ
ప	కః	బా

2. .... 4. ....

3. .... 5. ....

ఉ. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశాలు)

1. చిత్రాణి పశ్యంతు. వాక్యాని ఉచ్చైః పఠంతు. ఏకవచన-బహువచనభేదం జానంతు.

(బొమ్మలను చూడండి. వాక్యాలను గట్టిగా చదవండి. వచనభేదాన్ని గుర్తించండి)

1. బాలకః కిం కరోతి?

బాలకః పఠతి.

2. బాలకాః కిం కుర్వంతి?

బాలకాః పఠంతి.

3. బాలికా కిం కరోతి?

బాలికా <u>లిఖతి.</u>

4. బాలికాః కిం కుర్వంతి?

బాలికాః <u>లిఖంతి.</u>

5. బాలకః కిం కరోతి?

బాలకః <u>పిబతి.</u>

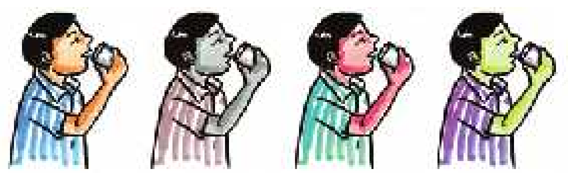

6. బాలకాః కిం కుర్వంతి?

బాలకాః <u>పిబంతి.</u>

2. ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

(ఉదాహరణను అనుసరించి ఖాళీలను పూరించండి.)

	ఏకవచనమ్	బహువచనమ్
ఉదా -	**పఠతి**	**పఠంతి**
	లిఖతి	....
	....	వదంతి
	ఖాదతి	....
	పిబతి	....
	....	గచ్ఛంతి
	....	ఆగచ్ఛంతి

3. అధః దత్తానాం వాక్యానామ్ ఆధారేణ ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛంతు.

(కింద ఇవ్వబడ్డ వాక్యాల ఆధారంతో ప్రశ్నలను అడగండి.)

	వాక్యం	ప్రశ్నః
ఉదా -	**బాలకః పశ్యతి.**	**కః పశ్యతి?**
	1. బాలకః వదతి.	.... వదతి?
	2. ఛాత్రః లిఖతి.	.... లిఖతి?

తెలంగాణప్రభుత్వస్య నిఃశుల్కవితరణమ్

ఉదా - బాలకాః పశ్యంతి. కే పశ్యంతి?

1. బాలకాః వదంతి. .... వదంతి?
2. ఛాత్రాః లిఖంతి. .... లిఖంతి?

ఉదా - బాలికా పఠతి. కా పఠతి?

1. బాలికా పిబతి. .... పిబతి?
2. మహిలా కరోతి. .... కరోతి?

ఉదా - బాలికాః పఠంతి. కాః పఠంతి?

1. బాలికాః పిబంతి. .... పిబంతి?
2. మహిలాః కుర్వంతి. .... కుర్వంతి?

బాలాః! ఉపరి దత్తాని క్రియాపదాని కాని ఇతి జానంతి వా! తాని లట్ లకారే ప్రథమపురుషస్య ఏకవచన - బహువచనరూపాణి.

(బాలలూ! పైన ఇవ్వబడిన క్రియాపదాలు ఏవో తెలుసా! అవి లట్ లకారం ప్రథమపురుషయొక్క ఏకవచన - బహువచనరూపాలు.)

4. ఏకవచన - బహువచనభేదం జానంతు, ఉచ్చైః పఠంతు.

(వచనభేదాన్ని గమనించండి, గట్టిగా చదవండి.)

అహం పఠామి.

వయం పఠామః.

అహం లిఖామి.

వయం లిఖామః.

5. అభ్యాసం కుర్వంతు.

(అభ్యాసం చేయండి.)

ఏకవచనమ్	-	బహువచనమ్
పఠామి	-	పఠామః
....	-	లిఖామః
....	-	వదామః
ధావామి	-	....
....	-	పిబామః
....	-	చలామః

బాలాః! ఉపరి దత్తాని క్రియాపదాని కాని ఇతి జానంతి వా? ఏతాని లట్ లకారే ఉత్తమపురుషస్య ఏకవచన - బహువచనరూపాణి.

(బాలలూ! పైన ఇవ్వబడ్డ క్రియాపదాలు ఏవో తెలుసా? ఇవి లట్ లకారంలోని ఉత్తమపురుష యొక్క ఏకవచన - బహువచనరూపాలు.)

6. అధః దత్తానాం వాక్యానామ్ ఆధారేణ ప్రశ్నాన్ పృచ్ఛంతు.

(కింద ఇవ్వబడ్డ వాక్యాల ఆధారంతో ప్రశ్నలను అడగండి.)

	వాక్యం	ప్రశ్నః
ఉదా -	**అహం పఠామి.**	**కః పఠతి?**
	అహం లిఖామి.	....
	అహం వదామి.	....
	అహం పిబామి.	....
ఉదా -	**వయం పఠామః.**	**కే పఠంతి?**
	వయం లిఖామః.	....
	వయం వదామః.	....
	వయం పిబామః.	....

7. **చిత్రాణి దృష్ట్వా శీఘ్రమ్, అధికం ఇతి అవ్యయానామ్ అర్థం జానంతు, పఠంతు.**

(శీఘ్రమ్, అధికం అనే అవ్యయపదముల అర్థాలను చిత్రాల ద్వారా తెలుసుకోండి, చదవండి.)

శశః శీఘ్రం గచ్ఛతి.

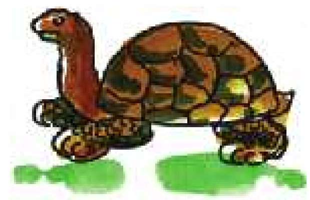

కూర్మః మందం గచ్ఛతి.

అశ్వః .... ధావతి.

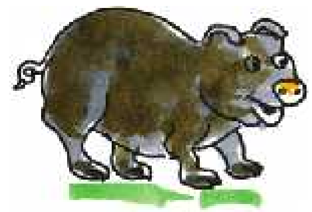

వరాహః ....ధావతి.

అధికం జలమ్.

అల్పం జలమ్.

8. **ఉదాహరణానుసారం రిక్తస్థానాని పూరయంతు.**

(ఉదాహరణలను అనుసరించి ఖాళీలను పూరించండి.)

అధికం ధనం.

అల్పం ధనం.

.... అన్నమ్.   .... అన్నమ్.

.... క్షీరమ్.   .... క్షీరమ్.

ఊ. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్.

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

1. పాఠ్యాంశం కథారూపేణ వదంతు.

(పాఠ్యాంశాన్ని కథగా చెప్పండి.)

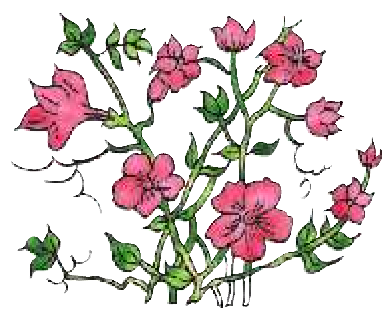

ఎ. పరియోజనాకార్యమ్.

(ప్రాజెక్టు పని)

1. ఆత్మనః ఋజువర్తనేన ప్రసిద్ధానాం గాంధీసదృశానాం చిత్రాణి సంకలయంతు. భిత్తిపత్రేషు లేపయంతు.

(తమ నిష్కపటమైన నడవడికతో ప్రసిద్ధులైన గాంధీజీ లాంటి వారి బొమ్మలను సేకరించి గోడపత్రికలో అతికించండి.)

ఏ. ప్రశంసా

లతా – మహోదయ! అద్య క్రీడాంగణే ఏకం సువర్ణాంగులీయకం లబ్ధమ్. స్వీకరోతు. కృపయా ఘోషణం కృత్వా తస్య స్వామినః కృతే దదతు.

ప్రధానాధ్యాపకః – ఉత్తమం కార్యం కృతవతీ.

(బాలాః! ఏవమేవ మార్గే కిమపి పశ్యంతి చేత్ భవంతః కిం కుర్వంతి?)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. పాఠం సమ్యక్ అవగతవాన్/అవగతవతీ.			
2. లఘుపదాని లేఖితుం శక్నోమి.			
3. పాఠం పఠితుం శక్నోమి.			
4. పాఠస్య నీతిం వక్తుం శక్నోమి.			

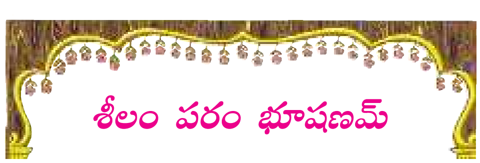

ద్వితీయభాగః

చతుర్థపాఠః

4. సహకారః

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

1. చిత్రే బాలకః కిం కరోతి?
2. చిత్రే బాలికా కిం కరోతి?
3. భవాన్ కదాపి ఏవం కృతవాన్ వా?

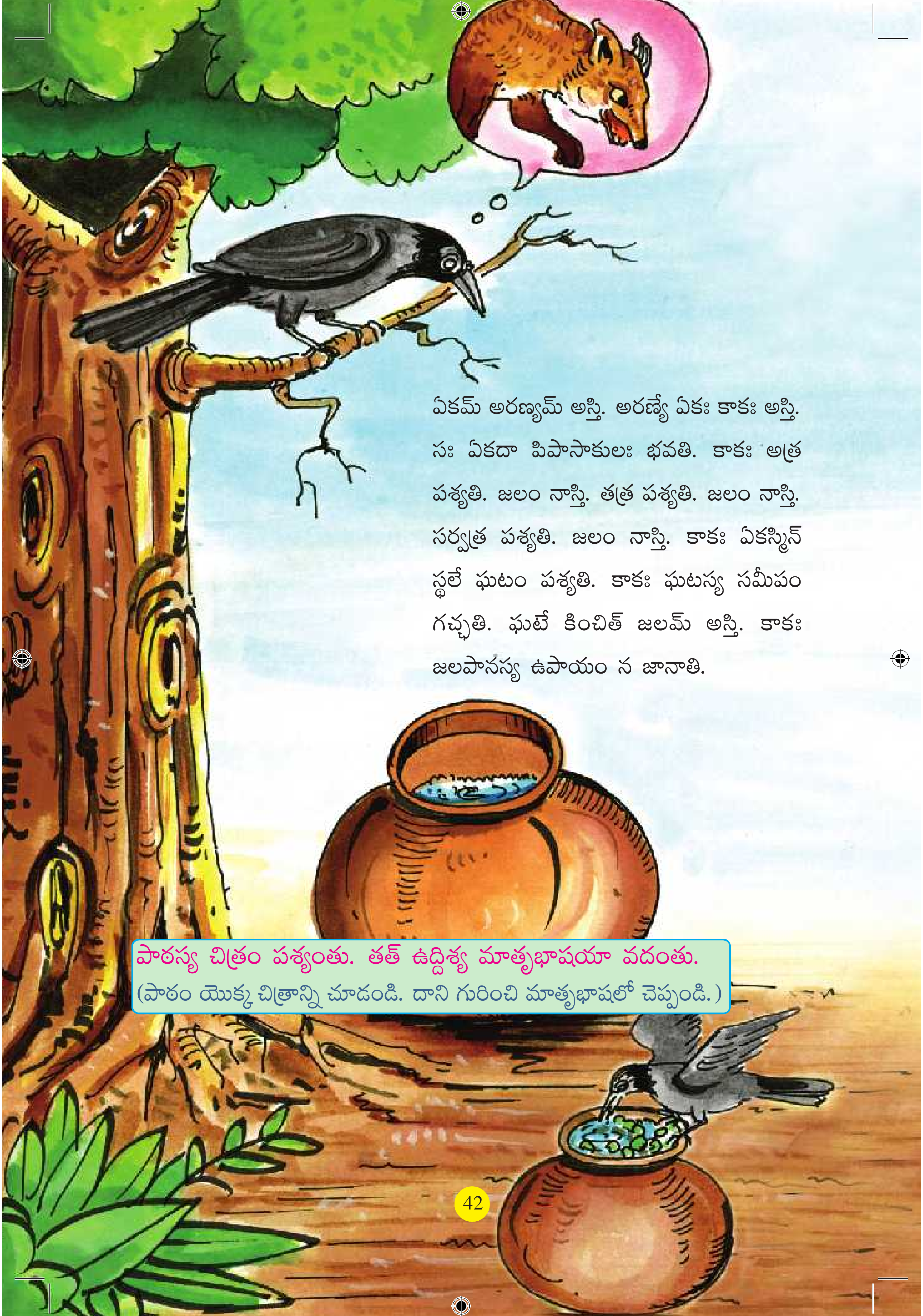

ఏకమ్ అరణ్యమ్ అస్తి. అరణ్యే ఏకః కాకః అస్తి. సః ఏకదా పిపాసాకులః భవతి. కాకః అత్ర పశ్యతి. జలం నాస్తి. తత్ర పశ్యతి. జలం నాస్తి. సర్వత్ర పశ్యతి. జలం నాస్తి. కాకః ఏకస్మిన్ స్థలే ఘటం పశ్యతి. కాకః ఘటస్య సమీపం గచ్ఛతి. ఘటే కించిత్ జలమ్ అస్తి. కాకః జలపానస్య ఉపాయం న జానాతి.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.
(పాఠం యొక్క చిత్రాన్ని చూడండి. దాని గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

తత్ర ఏకః శృగాలః ఆగచ్ఛతి. శృగాలః బుభుక్షాకులః అస్తి. సః ద్రాక్షాగుచ్ఛం పశ్యతి. శృగాలః ద్రాక్షాగుచ్ఛాయ కూర్దతి. సః శృగాలః పునః పునః కూర్దతి. గుచ్ఛం న ప్రాప్నోతి.

కాకః శృగాలం పశ్యతి. శృగాలః చతురః అస్తి. కాకః శృగాలం జలపానస్య విషయం వదతి. శృగాలః అపి కాకం ద్రాక్షాగుచ్ఛస్య విషయం వదతి. శృగాలః కాకమ్ ఉపాయం వదతి. కాకః ఏకైకం ద్రాక్షాగుచ్ఛమ్ ఆనయతి. ఘటే స్థాపయతి. పునః పునః ఆనయతి. ఘటే స్థాపయతి. జలమ్ ఉపరి ఆగచ్ఛతి.

కాకః జలం పిబతి. శృగాలః ద్రాక్షాఫలాని ఖాదతి. ద్వావపి ఆనందేన గచ్ఛతః.

ఏతాని కుర్వంతు

అ. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

1. కాకః శృగాలః ఇవ భవాన్ భవతః సుహృదః పరస్పరం సహకారం కృతవంతః చేత్ తాం ఘటనాం వదంతు.
2. వయం సామాన్యతః కేషాం కృతే సహకారం కర్తుం శక్నుమః?

ఆ. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

1. పాఠం పఠంతు.

2. పాఠేన కిమ్ అవగచ్ఛంతి? స్వీయవాక్యైః వదంతు.

3. అత్ర, తత్ర, అన్యత్ర, నాస్తి, పునః – ఏతాని పదాని యేషు వాక్యేషు సంతి తాని వాక్యాని ఉచ్చైః పఠంతు.

4. గచ్ఛతి, భవతి, ఖాదతి, పిబతి, పశ్యతి – ఇతి క్రియాపదాని పాఠే రేఖాంకితాని కుర్వంతు, పఠంతు.

5. అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య రేఖాంకితాని కుర్వంతు.

1. కుండలో కొంచెం నీరు ఉంది.
2. నక్క మళ్ళీ మళ్ళీ ఎగిరింది.
3. నీరు పైకి వచ్చింది.

ఇ. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంత రచన)

1. పఠంతు – లిఖంతు.

(చదవండి– రాయండి.)

1. కః పిపాసాకులః?
2. కః బుభుక్షాకులః?
3. కాకః కిమర్థమ్ అత్ర తత్ర పశ్యతి?
4. కః చతురః అస్తి?
5. కాకః జలం కథం పిబతి?

2. చింతయంతు - లిఖంతు.

(ఆలోచించండి - రాయండి.)

1. శృగాలః కిమర్థం చతురః?
2. భవాన్ మిత్రాణాం కృతే కీదృశం సహకారం కరోతి?

ఈ. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు.)

1. వ్యస్తక్రమే దత్తానాం పదానాం చిత్రాణాం చ ఆధారేణ కోష్ఠకేషు జంతూనాం నామాని లిఖంతు.

(తికమకగా ఉన్న పదాలు మరియు బొమ్మల ఆధారంగా గళ్ళల్లో జంతువుల పేర్లు రాయండి.)

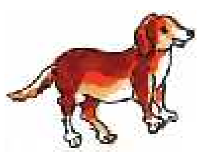

న కః శు

ః ను ధే

ర్జా లః మా

ః శ శ

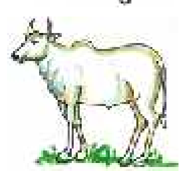

ష భ వృ ః

హ ః ం సి

2. తుర్ బుర్ క్రీడా

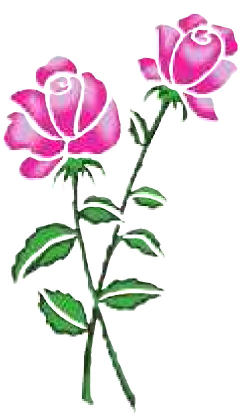

నియమాః - 1. అధ్యాపకః యదా పక్షిణః నామ వదతి తదా ఛాత్రాః 'తుర్' ఇతి ఉక్త్వా హస్తమ్ ఉపరి కుర్వంతి.

2. అధ్యాపకః యదా పశోః నామ వదతి తదా ఛాత్రాః 'బుర్' ఇతి ఉక్త్వా హస్తమ్ అధః కుర్వంతి.

3. యః అన్యథా కరోతి సః బాహ్యః భవతి.

జంతవః - బిడాలః, మూషికః, శునకః, అశ్వః, వరాహః, గజః, సింహః, వ్యాఘ్రః.

పక్షిణః - శుకః, మయూరః, హంసః, బకః, చటకః, కపోతః, గరుడః, కుక్కుటః, ఉలూకః.

ఉ. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశాలు)

1. చిత్రాణి పశ్యంతు. ఉచ్చైః పఠంతు. భేదం జానంతు.

(బొమ్మలను చూడండి. గట్టిగా చదవండి. భేదాన్ని గుర్తించండి)

1. ఏషః శృగాలః

2. సః కాకః

3. ఏషః ఛాత్రః

4. సః బాలకః

5. ఏషః విద్యాలయః

6. సః గ్రంథాలయః

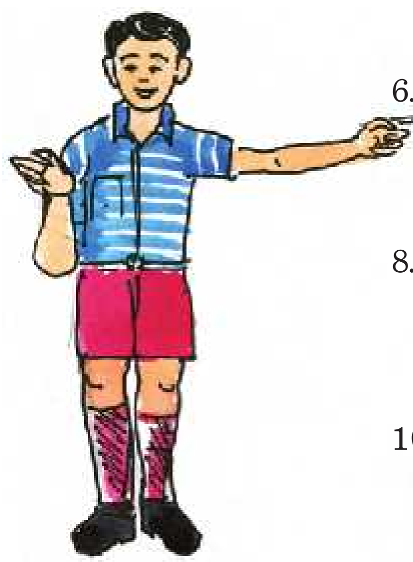

7. ఏషా ఛాత్రా

8. సా బాలికా

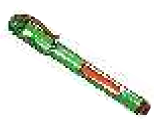

9. ఏషా లేఖనీ

10. సా అంకనీ

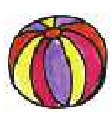

11. ఏతత్ కందుకమ్

12. తత్ పుస్తకమ్

13. ఏతత్ గృహమ్

14. తత్ భవనమ్

బాలాః! ఉపరి రేఖాంకితాని పదాని పశ్యంతు. ఏతాని సర్వనామాని.

(పిల్లలూ! పైన గీత గీసిన పదాలను చూడండి. వీటిని 'సర్వనామాలు' అంటారు.)

2. ఉదాహరణానుసారం చిత్రాణామ్ ఆధారేణ ఉపర్యుక్తాని సర్వనామాని రిక్తస్థానేషు లిఖంతు.

(ఉదాహరణానుగుణంగా బొమ్మల ఆధారంతో పైన చెప్పిన సర్వనామపదాలను ఖాళీలలో రాయండి.)

1. ఏషః బాలకః

2. సః ఛాత్రః

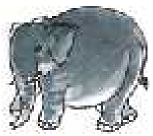

3. .... గజః

4. .... వృక్షః

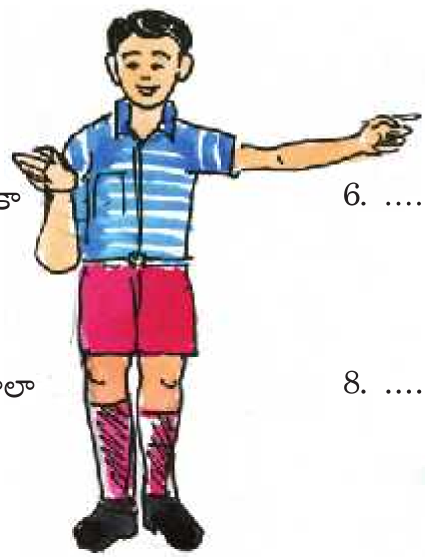

5. .... బాలికా

6. .... ఛాత్రా

7. .... మహిలా

8. .... పాఠశాలా

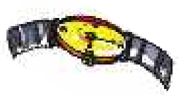

9. .... ఘటీ

10. .... జలకూపీ

11. .... పుస్తకమ్

12. .... ఫలమ్

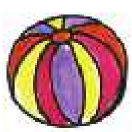

13. .... కందుకమ్

14. .... పుష్పమ్

3. అధః దత్తైః పదైః రిక్తస్థానాని పూరయంతు.
(కింద ఇచ్చిన పదాలతో ఖాళీలను పూరించండి.)

జలం, శృగాలం, ఉపాయం, ద్రాక్షాగుచ్ఛం.

1. శృగాలః .... ఖాదతి.
2. కాకః .... పృచ్ఛతి.
3. శృగాలః .... వదతి.
4. కాకః .... పిబతి.

ఊ. సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్.

(సృజనాత్మకవ్యక్తీకరణం)

1. చిత్రం దృష్ట్వా కథాం మాతృభాషయా లిఖంతు.
(చిత్రాన్ని చూసి కథను మాతృభాషలో రాయండి.)

ఎ. పరియోజనాకార్యమ్.

(ప్రాజెక్టు పని)

1. **జంతూనాం చిత్రాణి సంకలయంతు. తేషాం స్వభావం లిఖంతు, భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.**
(జంతువుల చిత్రాలను సేకరించండి. వాటి స్వభావం గురించి రాయండి. గోడపత్రికలో ప్రదర్శించండి.)

2. **జంతూనాం, పక్షిణాం చ విషయే జ్ఞాత్వా పట్టికాయాం లిఖంతు, ప్రదర్శయంతు.**
(జంతువులు మరియు పక్షుల సమాచారాన్ని సేకరించి పట్టికలో రాయండి, ప్రదర్శించండి.)

క్ర.సం	జంతుః/పక్షీ	వర్ణః	ఆహారః	నివాసః	ధ్వనిః

ఏ. ప్రశంసా

సురేశః – గణేశ! గతదినే అహం పాఠశాలాం న ఆగతవాన్ ఖలు! ఏకవారం గృహపాఠం దర్శయతు భవాన్. దృష్ట్వా లిఖామి.

గణేశః – స్వీకరోతు భవాన్.

సురేశః – ధన్యవాదః. భవతః లేఖనం బహు సుందరం భవతి.

(సుందరతయా లిఖంతం భవతః మిత్రం కథం ప్రశంసతి.)

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	ఆమ్	న	కించిత్
1. అహం పాఠమ్ అవగచ్ఛామి.			
2. పదానామ్ అర్థం జానామి.			
3. పదకోశమ్ ఉపయోక్తుం శక్నోమి.			
4. పాఠస్య నీతిం వక్తుం శక్నోమి.			

పరోపకారార్థమ్ ఇదం శరీరమ్

పంచమపాఠః

ద్వితీయభాగః

5. సూర్యః చంద్రః చ

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

(బొమ్మను చూడండి, ఆలోచించండి, చెప్పండి.)

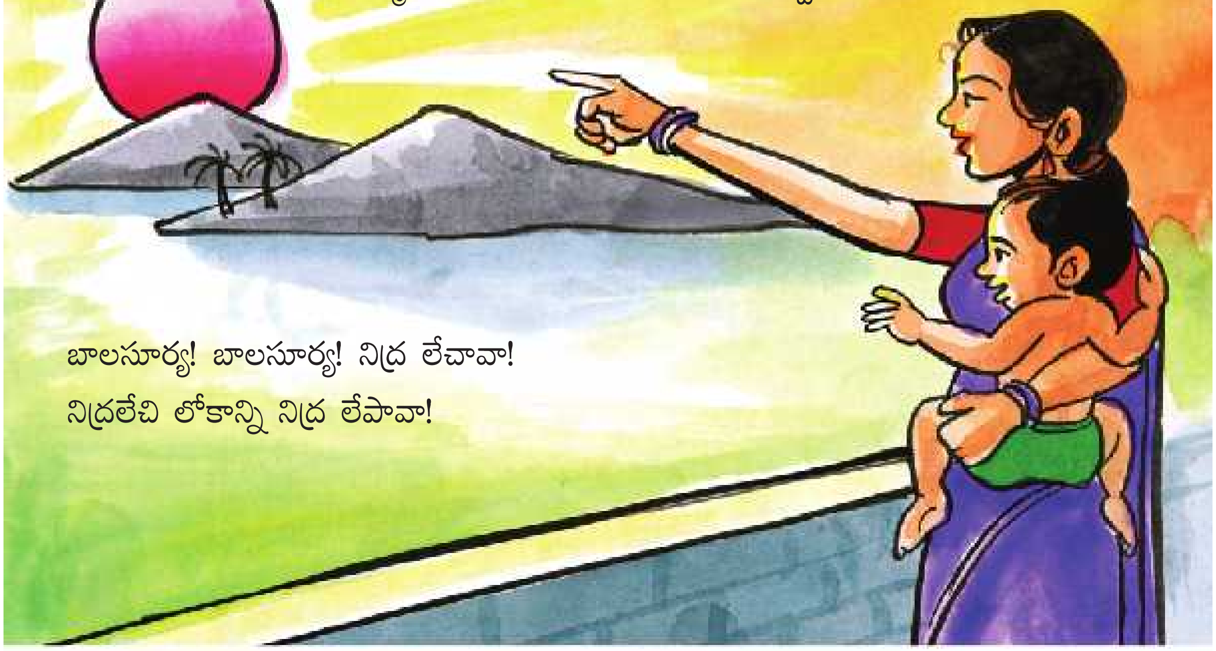

1. ప్రథమచిత్రే ఆకాశే కః అస్తి?
2. మాతా తం కేన నామ్నా ఆహ్వయతి?
3. తస్య అన్యనామాని కాని?
4. ద్వితీయచిత్రే ఆకాశే కః అస్తి?
5. మాతా తం కేన నామ్నా ఆహ్వయతి?
6. తస్య అన్యాని నామాని కాని?

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.
(పాఠం యొక్క చిత్రాన్ని చూడండి. దాని గురించి మాతృభాషలో చెప్పండి.)

సూర్యనామాని

1. సూరసూర్యార్యమాదిత్యద్వాదశాత్మదివాకరాః ।
భాస్కరాహస్కరబ్రధ్నప్రభాకరవిభాకరాః ॥

2. భాస్వద్వివస్వత్సప్తాశ్వహరిదశ్వోష్ణరశ్మయః ।
వికర్తనార్కమార్తాండమిహిరారుణపూషణః ॥

3. ద్యుమణిస్తరణిర్మిత్రశ్చిత్రభానుర్విరోచనః ।
విభావసుర్గ్రహపతిస్త్విషాంపతిరహర్పతిః ॥

4. భానుర్హంసస్సహస్రాంశుస్తపనః సవితా రవిః ।
కర్మసాక్షీ జగచ్చక్షురంశుమాలీ త్రయీతనుః ॥

5. ప్రద్యోతనో దినమణిః ఖద్యోతో లోకబాంధవః ।
సురోత్తమో దామనిధిః పద్మినీవల్లభో హరిః ॥

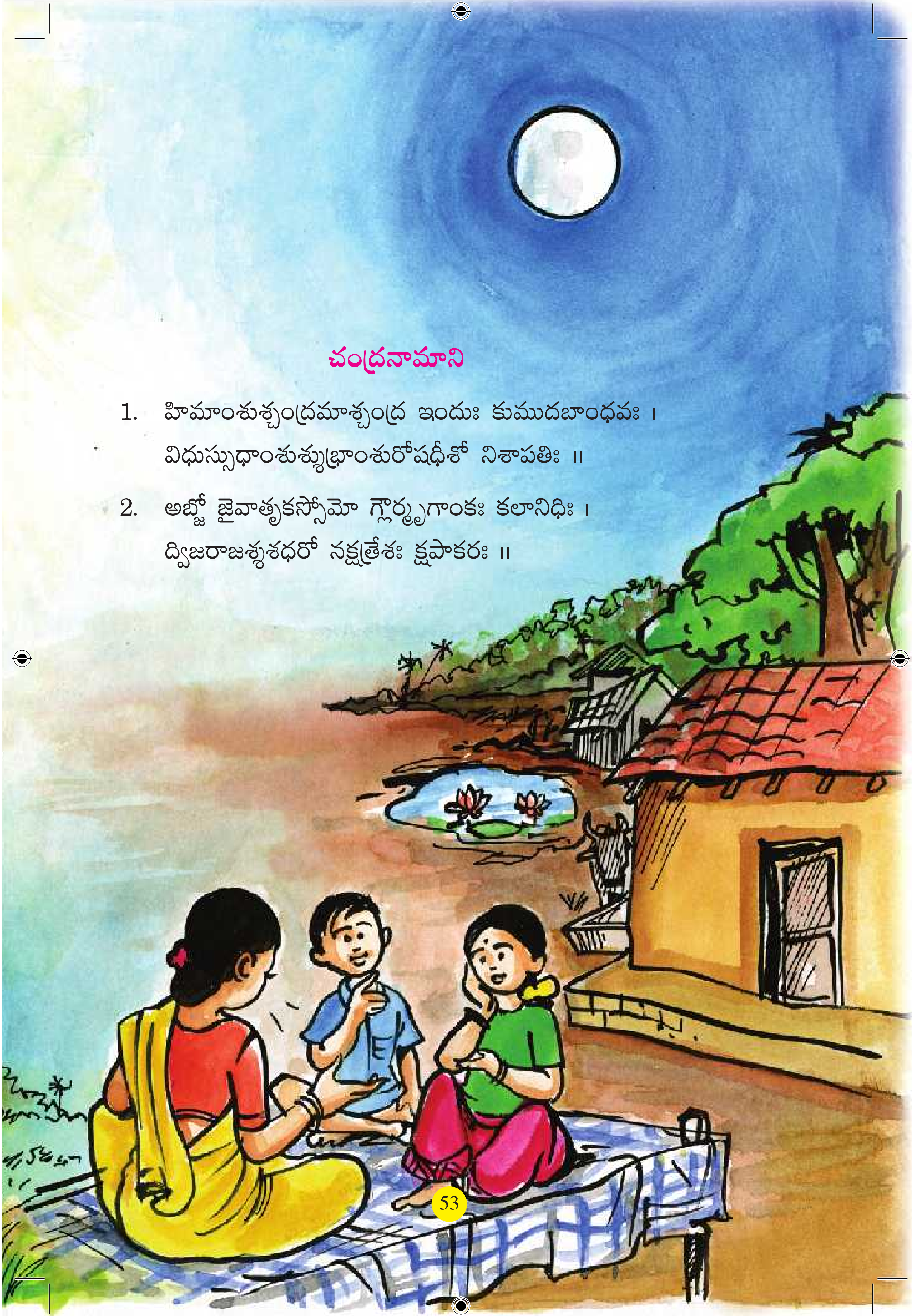

చంద్రనామాని

1. హిమాంశుశ్చంద్రమాశ్చంద్ర ఇందుః కుముదబాంధవః ।
విధుస్సుధాంశుశ్శుభ్రాంశురోషధీశో నిశాపతిః ॥

2. అబ్జో జైవాతృకస్సోమో గ్లౌర్మృగాంకః కలానిధిః ।
ద్విజరాజశ్శశధరో నక్షత్రేశః క్షపాకరః ॥

సూర్యనామాని

సూరః, సూర్యః, అర్యమా, ఆదిత్యః, ద్వాదశాత్మా, దివాకరః, భాస్కరః, అహస్కరః, బ్రధ్నః, ప్రభాకరః, విభాకరః, భాస్వాన్, వివస్వాన్, సప్తాశ్వః, హరిదశ్వః, ఉష్ణరశ్మిః, వికర్తనః, అర్కః, మార్తాండః, మిహిరః, అరుణః, పూషా, ద్యుమణిః, తరణిః, మిత్రః, చిత్రభానుః, విరోచనః, విభావసుః, గ్రహపతిః, త్విషాంపతిః, అహర్పతిః, భానుః, హంసః, సహస్రాంశుః, తపనః, సవితా, రవిః, కర్మసాక్షీ, జగచ్చక్షుః, అంశుమాలీ, త్రయీతనుః, ప్రద్యోతనః, దినమణిః, ఖద్యోతః, లోకబాంధవః, సురోత్తమః, దామనిధిః, పద్మినీవల్లభః, హరిః.

చంద్రనామాని

హిమాంశుః, చంద్రమాః, చంద్రః, ఇందుః, కుముదబాంధవః, విధుః, సుధాంశుః, శుభ్రాంశుః, ఓషధీశః, నిశాపతిః, అబ్జః, జైవాతృకః, సోమః, గ్లౌః, మృగాంకః, కలానిధిః, ద్విజరాజః, శశధరః, నక్షత్రేశః, క్షపాకరః.

ఏతాని కుర్వంతు

అ. శృణ్వంతు, విచింత్య వదంతు.

(వినండి, ఆలోచించి చెప్పండి.)

1. పాఠ్యాంశస్య చిత్రే భవంతః కిం కిం పశ్యంతి?
2. సూర్యస్య నామాని మాతృభాషయా వదంతు?
3. సూర్యస్య చంద్రస్య చ మధ్యే కః భేదః?

ఆ. పఠంతు, అవగచ్ఛంతు, వ్యక్తీకుర్వంతు.

(చదవండి, అర్థం చేసుకోండి, వ్యక్తీకరించండి.)

1. పాఠే 'క' ఇతి అక్షరం కుత్ర కుత్ర అస్తి పశ్యంతు. తాని పదాని పఠంతు.
(పాఠంలో 'క' అనే అక్షరం ఎక్కడెక్కడ ఉందో చూడండి. ఆ పదాలు చదవండి.)

2. పాఠస్థాని సరలాని పదాని చిత్వా రేఖయా అంకయంతు.
(పాఠంలోని సరళపదాలను వెతికి కింద గీత గీయండి.)

ఉదా - <u>రవిః</u>, <u>హంసః</u>

3. అధః దత్తాని పదాని పఠంతు. పాఠే వర్తులేన (◯) అంకయంతు.
(కింద ఇచ్చిన పదాలను చదవండి. పాఠంలో ఆ పదాల చుట్టూ గుండ్రంగా (◯) గీయండి.)

ద్యుమణిః	ప్రభాకరః	జగచ్చక్షుః	నక్షత్రేశః
కర్మసాక్షీ	మార్తాండః	భాస్కరః	ఆదిత్యః
పద్మినీవల్లభః	మృగాంకః	చంద్రమాః	ఓషధీశః

4. శ్లోకాన్ స్పష్టతయా పఠంతు.

ఇ. లేఖనం, స్వీయరచనా

(రాయడం, స్వంత రచన)

1. పఠంతు - లిఖంతు.
(చదవండి- రాయండి.)

అ. పాఠే కస్య కస్య నామాని సంతి?

ఆ. సూర్యస్య నామాని లిఖంతు.

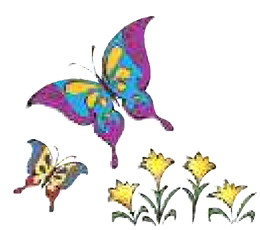

2. చింతయంతు - లిఖంతు.

(ఆలోచించండి - రాయండి.)

అ. **అధః నామాని దత్తాని సంతి. సూర్యస్య నామాని సూర్యస్య చిత్రే, చంద్రస్య నామాని చంద్రస్య చిత్రే లిఖంతు.**

(కింద పేర్లు ఇవ్వబడ్డాయి. సూర్యుని పేర్లు సూర్యుని బొమ్మలో, చంద్రుని పేర్లు చంద్రుని బొమ్మలో రాయండి.)

దివాకరః, ఇందుః, విభాకరః, సుధాంశుః,
మార్తాండః, చిత్రభానుః, సోమః, క్షపాకరః.

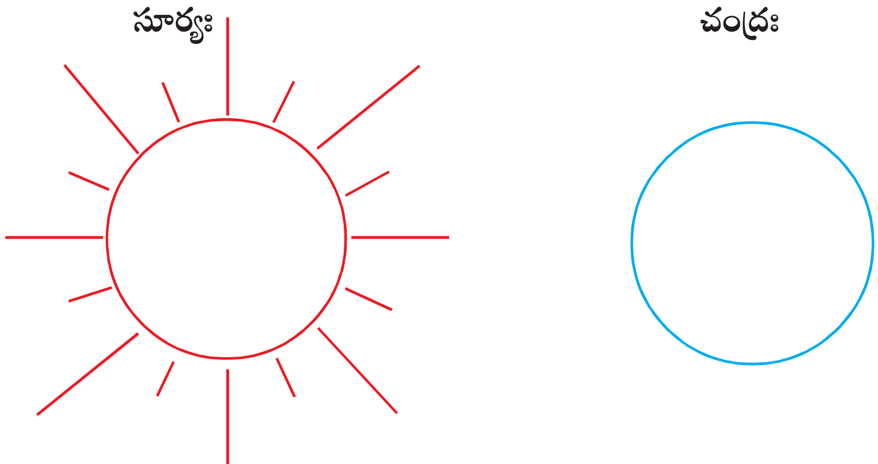

3. అధః పదాని దత్తాని సంతి. తేషామ్ అన్యనామాని లిఖంతు.

(కింద పదాలు ఇవ్వబడ్డాయి. వాటి ఇతరపేర్లను రాయండి.)

అ. దేవాలయః - ....

ఆ. పాఠశాలా - ....

ఇ. ఉపాధ్యాయః - ....

ఈ. పదజాలాభివృద్ధిః, భాషాక్రీడాః

(పదజాలాభివృద్ధి, భాషాక్రీడలు.)

1. ఛాత్రాః వృత్తాకారేణ ఉపవిశేయుః. తేషు ఏకః సూర్యస్య నామ వదేత్. తస్య సమీపే ఉపవిష్టః అన్యః ఛాత్రః చంద్రస్య నామ వదేత్. ఏవం ఛాత్రాః క్రమశః సూర్యచంద్రయోః సర్వాణి నామాని వదేయుః .

(విద్యార్థులు వలయాకారంలో కూర్చోవాలి. వారిలో ఒకడు సూర్యుని పేరు, అతని ప్రక్కన కూర్చున్న విద్యార్థి చంద్రుని పేరు చెప్పాలి. ఇలా క్రమంగా విద్యార్థులందరూ సూర్యచంద్రుల పేర్లన్నీ చెప్పాలి.)

2. ప్రకాశకానాం వస్తూనాం నామాని జానంతు.

(వెలుగునిచ్చే వస్తువుల పేర్లను తెలుసుకోండి.)

అ. దీపః ప్రకాశం దదాతి. దీపః

ఆ. .... ప్రకాశం దదాతి. దండదీపః 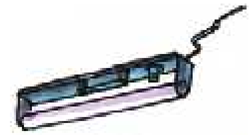

ఇ. .... ప్రకాశం దదాతి. కరదీపః 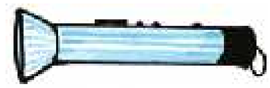

ఉ. వ్యాకరణాంశాః

(వ్యాకరణాంశాలు)

1. **అధః దత్తాని వాక్యాని పశ్యంతు. సూర్యః ఇతి స్థానే సూర్యస్య అన్యాని నామాని రిక్తస్థానేషు లిఖిత్వా వాక్యాని పఠంతు. ఏవమేవ చంద్రస్య నామాని లిఖిత్వా పఠంతు.**

(కింది వాక్యాలను చూడండి. **సూర్యః** అనే చోట సూర్యుని ఇతర పేర్లను ఖాళీస్థానాల్లో రాసి వాక్యాలను చదవండి. అలాగే **చంద్రుని** పేర్లను రాసి వాక్యాలను చదవండి.)

ఉదా - 1. సూర్యః ప్రాతఃకాలే ఉదేతి.

.... ప్రాతఃకాలే ఉదేతి.

.... ప్రాతఃకాలే ఉదేతి.

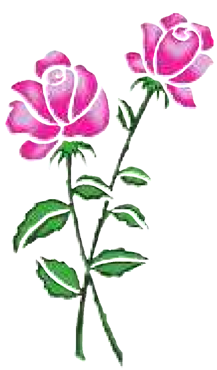

ఉదా - 2. చంద్రః రాత్రిసమయే ఉదేతి.

.... రాత్రిసమయే ఉదేతి.

.... రాత్రిసమయే ఉదేతి.

సూర్యస్య సూరః, ఆదిత్యః ఇత్యాది నామాని సంతి. ఏవమేవ చంద్రస్య ఇందుః, విధుః ఇత్యాది నామాని సంతి. ఏవం సమానార్థకాని భిన్నపదాని "పర్యాయపదాని" భవంతి.

(బాలలూ! సూర్యునికి **సూరః, ఆదిత్యః** లాంటి పేర్లున్నాయి. అలాగే చంద్రునికి **ఇందుః, విధుః** మొదలగు పేర్లున్నాయి. ఈ విధంగా సమానమైన అర్థముండి భిన్నంగా ఉండే పదాలను '**పర్యాయపదాలు**' అంటారు.)